لە ٨ ی مارسدا، گەڕانەوە بۆ مانیفێست … جەمال موحسین

''خێزانی ئێستا، خێزانی بۆرژوازی لەسەر چ بنەمایەك دامەزراوە؟ لەسەر بنەمای سەرمایە و داهاتی شەخسی. ئەم خێزانە لە شێوە هەرە پێگەیشتووەکەیدا تەنها لە نێو بۆرژوازیدا بوونی هەیە. لە کاتێکدا تەواوکەری ئەم حاڵەتەش نەبوونی بە کردەوەی خێزانە لەنێو پرۆلیتاریا و لەشفرۆشی گشتیە. خێزانی بۆرژوازی کاتێك لەناوئەچێ کە ئەم تەواوکەرەی لەناوبچێ و ئەم دوانەش تەنها بە لەناوچوونی سەرمایە لەناوئەچن. ئایا ئێمە بەوە تاوانبار ئەکەن کە ئەمانەوێ کۆتایی بە چەوسانەوەی مناڵان لەلایەن دایك و باوکەوە بهێنین؟ ئێمە دان بەم تاوانەدا ئەنێین.

بەڵام ئێوە ئەڵێن کە ئێمە پیرۆزترین پەیوەندیەکان لەناوئەبەین کاتێك پەروەردەکردنی کۆمەڵایەتی ئەخەینە جێی پەروەردەکردنی ناوماڵ. ئەی پەروەردەکردنی خۆتان چییە؟ ئایا ئەویش کۆمەڵایەتی نییە و بەو هەلومەرجە کۆمەڵایەتیە دیارینەکراوە کە لە سایەیدا ئێوەی لە ڕێی دەستێوەردانی ڕاستەوخۆ یا ناڕاستەوخۆی کۆمەڵگاوە لە ڕێی قوتابخانە و شتی ترەوە پێی پەروەردە ئەکرێن؟ کۆمۆنیستەکان دەستێوەردانی کۆمەڵگایان لە پەروەردەدا دانەهێناوە، بەڵام تەنها هەوڵ ئەدەن کە شێوازی ئەم دەستێوەردانە بگۆڕن و پەروەردە لە کاریگەری چینی دەسەڵاتدار بپارێزن. قسە پوچەکانی بۆرژوازی سەبارەت بە خێزان و پەرەوەردە، سەبارەت بە پەیوەندی پیرۆزی مناڵ و دایك و باوك ئەو کاتە زیاتر قێزەون دەرئەکەوێ کە بەبۆنەی کردەوەکانی پیشەسازی مۆدێرنەوە پەیوەندیە خێزانیەکانی پرۆلیتاریا لەبەریەك ئەترازێ و مناڵەکانیان ئەبنە کەرەسەی بازرگانی و ئامێری کار. بۆرژواکان تێکڕا هاوار ئەکەن: ئاخر ئێوە کۆمۆنیستەکان ئەتانەوێ بە کۆمەڵایەتی کردنی ژنان بخەنەبەردەم. کاکی بۆرژوا ژنەکەی تەنها وەك ئامرازێکی بەرهەمهێنان ئەبینێ.

ئەو کە گوێی لەوە ئەبێ کە ئامرازەکانی بەرهەمهێنان ئەبێ بە کۆمەڵ لێی بەهرەمەند بن، ئیدی بە شێوەیەکی خۆرسك بە ئاکامێکی تر ناگات جگە لەوەی هەمان شت ژنانیش ئەگرێتەوە. ئەو ئەسڵەن هەر بەلای ئەوەدا ناچێت کە مەسەلەی بنەڕەتی ئەوەیە ئەو هەلومەرجە نەهێڵێ کە ژنان تەنها وەك ئامرازێکی بەرهەمهێنان ببینرێن.'' مانیفێستی حزبی کۆمۆنیست_ بەشی دوو: پرۆلیتاریا و کۆمۆنیستەکان.

مەسەلەی ژنان لە کوردستان زۆر جار بە شێوازی جیاواز باسی لێوە ئەکرێ. بۆ نمونە هەندێك كەس ئەڵێن کە ژن لە کایەی سیاسیدا کەمە. ئەڵێن ڕێژەی ژنان لە پەرلەمان و حکومەت و دامودەزگاکان کەمە. ئەڵێن عەقڵیەتی خێڵەکی و پیاوسالاری و باوکسالاری باوە بۆیە ژن وا وەزعی خراپە. ئەڵێن خەتای ژن خۆیەتی و بەڵا بەسەر خۆی دێنێ و نایەوێ ڕزگار بێ.
ئەڵێن فەرهەنگ و کولتوری ژێردەستەیی ژن و تەنانەت شەریعەت زاڵە ئەگینا ژن ڕزگاری ئەبوو. ئەڵێن ژنان عەقڵیەتی ڕۆشنگەریان پێویستە… یان کاتێ بە لێشاو ژنانێك ئەکوژرێن، باس دێتە سەر ئەوەی کە ژن وەك ئاژەڵ سەیر ئەکرێ. تەنانەت هەشن ئەڵێن گەر بگەڕێینەوە بۆ بنەماکانی ئیسلام ئیتر ژن موزعەزەز و موکەڕەم و موحتەرەم ئەبێ و ئیتر ''بەهەشت ئەکەوێتە ژێر پێی ژنان ''…… وە زۆر شتی تر کە بە ناوی ژن و چەوسانەوەی سەری و ڕزگاریەکەیەوە تەواو ئەبێ. لەسەر ئەو جۆرە لە فیمینیزمی ئاینی کە گوایە ژن لەژێر سایەی دیندا ڕێزدارە، ئەمەوێ بە یەك دوو ڕێ بڵێم پوچی ئەو قسەیە تاکە یەك چرکەش هەڵناگرێ قسەی لەسەر بکەی.

هەموو ئەو ترێندانەی تر کە ئەگەڕێنەوە بۆ سەر ئەوەی ژن خۆی گرنگە، ئەبێ خۆی ڕزگار بکا، جۆندەر سروشتیە و ئەبێ هەر ببێ، دین نابێ لەگەڵ سیاسەت و دەوڵەت تێکەڵ بێ، فەرهەنگ و کولتور بگۆڕدرێ، عەقڵیەتی خێڵەکی و عەشیرەتی ئەبێ فڕێ بدرێ… لێکدانەوە و گریمانەیەکن کە لەبەردەمی خۆیان زیاتر هیچ نابینن. ئەوە نابینن، ئاخر باشە گەر سەد ساڵ یاخود تەنانەت هەزار ساڵ لەمەوبەر دیاردەیەك هەبووە، با بڵێین بەردەباران، بە زۆر بەشوودان، کوشتن لەسەر شەرەف، لێدان لە ژن، سوکایەتی بە ژن، بە خزمەتکارکردنی ژن… . بۆچی لەم سەردەمەدا و لە سەدەی بیستویەکدا بوونیان هەیە؟! میراتی کۆنە بەڵام بۆچی کۆمەڵگای پڕ پیشەسازی و تەکنەلۆجیا و تۆڕە فراوانەکانی کۆمەڵایەتی و تەکنەلۆجی دەستی بەمەوە گرتووە و ئەیپارێزێ؟
ئەم مەسەلە و پاساوانەی بۆ بۆچوونەکانی تر بوونی هەیە و پێوەی مەشغوڵن، بۆ کۆمۆنیستێك و هەڵسوڕاوێکی مارکسیستی جگە لە ڕووکەش ناتوانێ شتێکی تر بێت. پرسیاری سەرەکی ئەبێ ئەوە بێ کە سەرچاوەی ئەم شتانە چییە؟ چونکە کاتێك بۆ نمونە باسی نەخۆشیەك ئەکرێ لە کۆمەڵگای سەرمایەداری هاوچەرخدا قسە تەنها لەسەر ئەوە نییە کە بۆچی میکرۆب، بەکتریا یان ڤایرۆسی ئەو نەخۆشیە بوونی هەیە، قسەکە ئەوەیە لەم دنیا پێشکەوتووەدا بۆچی هێشتا بوونی هەیە؟
گەر ئێمە لە مەسەلەی سەرەکی میتۆدۆلۆژی مارکس و بە پێی

لێکدانەوەی ماتریالیزمی دیالەکتیکەوە سەیری بکەین کە هیچ دیاردەیەك لە خۆیەوە نایەتە بوون و لە خۆشیەوە لەناو ناچێ، کەوایە ئەبێ لە کۆمەڵگای ئێستادا بۆ ڕەگوڕیشەی چەوسانەوەی دژ بە ژنان بگەڕێین.

دوای ئەوەی کە لەسەرەوە بە خودی مانیفێست دەستمان پێکرد و نیشانمان دا کە بۆرژوازی خودی ژنان وەك ئامڕازی بەرهەمهێنان ئەبینێ، با چاوێکیش لە بەرنامەی کۆمۆنیزمی کرێکاری، بەرنامەی دنیایەکی باشتر بکەین. لە دنیایەکی باشترا و لە بەشی دووی لانی کەمدا، یەکسانی ژن و پیاو، قەدەغەکردنی جیاکاری لەسەر بناغەی ڕەگەزیدا هاتووە کە:''خودی ستەمکێشیی ڕو پلەدوویی ژنان لێ داهێنانی نیزامی سەرمایەداری نییە. بەڵام سەرمایەداری ئەم میراتە نەفرەتهێنەرەی مێژووی لەوەپێشی پێرێپێداوە ڕو کردوویەتیە یەکێك لە کۆڵەکەکانی پەیوەندیە ئابووریێ و کۆمەڵایەتیەکانی ئەم سەردەمە. ڕەگ و ڕیشەی نایەکسانی ڕو بێمافیەکانی ئەمڕۆی ژنان، ناگەڕێتەوە بۆ بیروباوەڕی کۆن و میراتی فیکری ڕو کەلتووریی نیزام و کۆمەڵگا کۆن و لەناوچووەکان و پەیامبەران و دیانەتەکانی سەردەمی جاهیلیەت، بەڵکو دەگەڕێتەوە بۆ کۆمەڵگای سەرمایەداری پیشەسازی و مۆدێرنی ئەمڕۆ. ئەو نیزامەی کە وەکو فاکتەرێکی گرنگی ئابووری ڕو سیاسی دەڕوانێتە دابەشبوونی ڕەگەزی ئینسانەکان لەمەیدانی بەرهەمهێناندا بۆ زامنکردنی قازانجی سەرمایە. مرونەت بەخشین بۆ هێزی کار لێ کارپێکردن و دەرکردندا، پێکهێنانی دووبەرەکی ڕو کێبەرکێ ڕو کێشمەکێشی ناوخۆیی لەنێو بەرەی خەڵکی کرێکاردا، زامنکردنی بوونی بەشە بێبەشترێکان لەنێو خودی چینی کرێکاردا کە لەخوارەوە ڕاگرتنی ئاستی ژیانی هەموو ئەم چینە مەیسەر دەکات، و سەرەنجام لەکەدارکردنی هەستی ئینسانی ڕو چینایەتی کۆمەڵانی کرێکار و زیندوو هێشتنەوەی بیروبۆچوون و ئەفکار و دەمارگیریە کۆن و سواو و ئیفلیجکێرەکان، ئەمانە خێروبەرەکەتەکانی ستەمکێشیی ژنانە بۆ سەرمایەداری مۆدێرنی ئەمڕۆ و لەهەمان کاتدا بەشێکن لە کۆڵەکەکانی کەڵەکەی سەرمایە لە دنیای ئەمڕۆدا. بەدەرلەوەی کە سەرمایەداری لەزاتی خۆیدا و بەشێوەیەکی گشتی لەگەڵ یەکسانی ژناندا دێتەوە یان نا، سەرمایەداری کۆتایی سەدەی بیستەم بەشێوەیەکی دیاریکراو خۆی لەسەر ئەم نایەکسانیە بیناکردووە ڕو بە سووك و ئاسانی ڕو بەبێ بەرەنگاری سەرسەختانە ڕو زەبروزەنگاوی دەستبەرداری نابێت.''

شیکردنەوە و وردکردنەوەی وتەکەی مارکس و ئەنگڵس و ئەم بەندەی

بەرنامە بەسەر واقعیەتی کوردستاندا ئەتوانێ لە ڕاستی مەسەلەکان نزیکمان بکاتەوە. چی لەوە سادەترە ژنان لەسەر کار دەربکرێن و بە بیانوی خێزان ڕەوانەی ماڵەوە بکرێنەوە؟ واتە کردنیان بە بەشێك لە سوپای هێزی کرێکاری بێکارکراو! پاشان چیش لەوە ئاسانترە کە ئەم بەشە لە چینی کرێکار کە ڕەوانەی ماڵ کراوە و تەواوی کاری ماڵ، بەخێوکردنی مناڵ، خواردن ئامادەکردن و جلشتن و ماڵداری بە گشتی، کە بەبێ کرێ ئەبێ ئەنجامی بدات، بکرێ بە گژی چینی کرێکاردا؟ بۆرژوازی بەمە دووبەرەکی و بەگژدایەکردن ئەخوڵقێنێ. چ جای سوکایەتی و لێدان و توندوتیژی ناوماڵ و کۆمەڵگا کە هەستی ئینسانی و چینایەتی ئەم بەشە لە چینی کرێکار لەکەدار ئەکات.

چ جای ئەوەی کە ژن ئەبێ قبوڵی بکات کە ئامڕازێکی بەرهەمهێنانە، بەرهەمهێنانی خواردن و هەموو خزمەتگوزاریەکان بۆ خێزان بە خۆڕایی و لەوەش واوەتر ئامڕازی دووبارە بەرهەمهێنانەوەی نەسڵی ئینسانیشە. ئەبێ سەرباری هەموو ئەو ئەرك و قورسایی و سوکایەتیە ئەوەش لە ئەستۆ بگرێ کە نەوەکانی چینەکەی خۆی بۆ سبەینێی سەرمایەدار، بۆ دەستەبەرکردنی قازانجی سەرمایەدار، بۆ زێدەبایی دووبارە بەرهەم بهێنێتەوە. تەنانەت کوشتنی ژنان، کە لە کۆمەڵگای کوردستاندا کیمیابارانی هەڵەبجەش شانی لە شانی نادات بۆتە ئەو زۆمبیە وەحشی و ترسناکەی کە ژنانێك کە ئەکەونە ژێر چەقۆی ژەنگاوی پیاوسالاری و دڕەندەیەتی شەرفپاراستنەوە، ئەبێ کۆڵێك مەمنون بن و بەو جێگەوڕێگایەی کە باسمان کرد ڕازی بن، تەنها بە نرخی ئەوەی لە ژیاندا بمێننەوە و بتوانن دووبارە بەرهەمهێن بن.

بەرهەم بهێنن تاکو کرێکارێك کە سەرچاوەی قازانج و کەڵەکەی سەرمایەیە بۆ چینی دەسەڵاتدار هەمیشە هەبێ، بەرهەم بهێنن تاکو تەنانەت سوپای چەکداری حزبەکان، حزبەکانی کوردایەتی و میلیشیاکانیان دابین بکەن. بەڵێ، ژنان ئامڕازێکی بەرپرسن لە بەرهەمهێنانەوەی هێزی پێشمەرگەیەك کە بۆ پاراستنی دەسەڵات و پارە و سەروەت و سامانی چینی باڵادەستی کورد پێویستە.

لە ژنە کنگر فرۆشەکانی سەرشەقامەکانەوە تاکو ژنانی ئاوارەی ژێر جەمەلۆن و کوخە نایلۆنیەکان، تاکو کرێکاران و فەرمانبەرانی نەخۆشخانەکان، قوتابخانەکان، زانکۆکان، تاکو ژنە قەڵەمبەدەستەکان، تاکو ژنە ناچارکراوەکان بە لەشفرۆشی..... هەمووی چاوی تەماحی سەرمایەداری لەسەرە وەك ئامڕازێکی بەرهەمهێن یاخود بەرهەمهێنەرەوە تاکو نەوە لەسەر نەوەی کرێکاری خامۆش و چاولەدەست، هەرزان و لەژێر هەڕەشەی بێکارکردن و تەنانەت میلیشیای

پارێزەری دەسەڵات پێبگەیەنێت، جا چ بە ئیستغلاکردن و لاقەکردن و ناچارکردنی ژنان بە لەشفرۆشی بێ یاخود بە شێوازی تر… ئیتر ئەوەی کە ئەووترێت مەسەلە فەرهەنگە، خێزانە، توندوتیژیە، وابەستەیی ژنە بە ئابوری پیاو و شتی لەو بابەتەوە، هەمووی دەرهاویشتەی دیاردەیەکی بنەڕەتیتر و بناغەییترن نەك ئەوەی کە خەتای پیاوە وەك ڕەگەزێکی تر و پیاوسالاری و شتی لەم بابەتەیە، وەك دیاردەیەکی سەربەخۆ.
کەوایە گەر هیچ دیاردە و شتێك لە خۆیەوە پەیدا نابێ و هەروا نافەوتێ مەبدەئێکی سەرەکی بێ، ئەتوانین لەوە تێبگەین کە چەوسانەوە و پلەدووی ژنان سەرچاوەکەی دەسەڵاتی بۆرژوازی کوردە و کاری پێیەتی و ئەیپارێزێت و ئەیهێڵێتەوە. بەهۆی کۆمەڵایەتی نەبوونی کاری ناوماڵەوە و نەدانی هیچ بیمەیەك بە ژنانی بێکار دەسەڵاتی بۆرژوازی کورد ملیارەها دۆلار بۆ خۆی گل ئەداتەوە… ئیتر بوونی فەرهەنگی پیاوسالاری و پاراستنی یاسا و ڕێسا دینیەکان و ئەو یاسایانەی برەو بە ژێردەستەیی و پلەدوویی ژن ئەدەن سەرخانێکن کە بۆ ئەو ژێرخانە پێویستن. بۆ ئەوەی ئەم چەوسانەوەیەش لەناوبرێ، ئەبێ ئەو سەرچاوەیە لەناوببرێ و هەڵبوەشێنرێتەوە هەروەك مارکس و ئەنگڵس لە مانیفێستدا جەختیان لەسەر کردۆتەوە، واتە سۆشیالیزم کە ئەبێ هەموو ئەو دیاردانەی سیستمی سەرمایەداری کوردستان هەڵبوەشێنێتەوە.

ئەمە بە مانای ئەوە نییە کە ئێمە ئەبێ دەستمان کورت بهێنێ لەوەی خەبات بکەین بۆ هەرجۆرە باشبوونێك لە ژیانی ژناندا، لە پایەداریبوونی ڕێزیاندا لە خێزان و کۆمەڵگادا، لە بەدەستهێنانی ئازادی و مافەکانیاندا، لە کۆتاییهێنان بە کوشتنی بە لێشاوی ژناندا، لە بڕینی دەستی دین و شەریعەت بەسەر ژیانیاندا.… بەڵام گەر بمانەوێ کۆتایی بە ژێردەستەیی و پلەدوویی ژنان بهێنین ئەبێ بگەڕێینەوە بۆ بناغەکەی. ئەم ئاوە لە سەرچاوەوە لێڵە!

۸ ی مارسی ۲۰۱۷

لە مەلا مستەفاوە دەستپێبکەن …
هیوا خۆشناو

ئەو یادەی کە ئەوڕۆ کۆمەڵێک کەس دێنەتە سەر شاشەی تەلەفزیۆنەکان و شانەی ساڵانەی حیزبییەکان، ئەوە ناهێڵنە خۆیانی پێ بادەن و دەماری ناسیۆنالیزمی حیزبی کوردی پێ ڕەپ بکەن. ئەو یادە بەتەنیا شایانی ئەوەیە خوێندنەوەیەکی زانسی بۆ فەلسەفەی کوردایەتی بکرێت و لەو ڕۆژەدا هەموو ساڵێک جەستەی ناسیۆنالیزمی کوردی کلاسیکی لەگۆڕ بنرێ.

ئێمە هەموومان گیرۆدەی چاکەتێکین، ئەویش چاکەتی کوردایەتییە کە بە دەستی پارتی و لە سەردەمی مەلا مستەفای بارزانی درواوە لە بەر هەموومانیان کردووە. کەسمان ناتوانین ئەو چاکەتە کە پڕە لە ڕشک و ئەسپێ داکەنین و فڕێیبدەین. لە ئیبراهیم ئەحمەدەوە تا جەلال تاڵەبانی، لەویشەوە تا نەوشیروان موستەفا بەردەوام هاواریان کرد و دەنگی “نا” یان لە بەرانبەر بارزانیدا بەرزکردووە، بەڵام ئەنجامەکەی ئەوە بو:
سەرجەمیان سەرکردەی خاوەن فکر و ئایدۆلۆژی نەبون کە بتوانن ١٠ مەتر لە کوردایەتییەکەی مەلا مستەفا دوورکەونەوە. مەلا مستەفا چۆن توانی لە ڕێگای چەکدارانی کوردایەتی خێڵەکانی وەک” ڕێکانی، زێباری، سورچی و برادۆستی” سەرکوتبکات و ناچاریان بکات ببن بە جاش، توانی هەمان شت بەسەر سەرکردە شارییەکانی “کوڕە یاخییەکانی بزووتنەوەی کوردایەتی”تاقی بکاتەوە و ئیبراهیم ئەحمەدی کرد بە جاش. جەلال تاڵەبانی و نەوشیروان بە هەمو هێزی خۆیانەوە توانیان یەک شت بگۆڕن لە مێژوودا ئەویش: دوای ساڵانی ٨٠ کان خۆیان نەبون بە جاش، بەڵکو لە ئەنجامی سەرجەم ململانێکانیاندا لەگەڵ بزووتنەوەی فیوداڵی کوردایەتی، پارتیان کرد بە جاش. بەڵام بەجاشکردن دەوڵەمەندی و بەهێزی لێکەوتەوە.

پارتی هەر لە بنەڕەتەوە حیزبێکی سیاسی نەبووە، بەڵکو جیهازێکی موخابەراتی لە دەستی هێزە ئیقلیمییەکان. لەبەر ئەوەی مەلا مستەفا و کوڕەکانی ئامانجی یەکەمینیان لە کوردایەتی بەهێزکردن و سەرکوتکردنی خێڵە کوردییەکان بووە نەک کوردایەتی، هەر لە سەرەتاوە وەک جیهازێکی موخابەراتی لە دەستی هێزە ئیقلیمییەکان بونە.
لەبەر ئەوەی پرەنسیپی بزووتنەوەی کوردایەتی لە بنەڕەتدا بریتی نەبووە لە نیشتیمان پەروەری، بەڵکو بریتی بووە لە سەرکەوتنی خێڵێک

بەسەر خەڵکانی دیکە، جاشایەتی عەیب نەبوە و ئەستاکەش لە باشوور جاشایەتی بە هەمو مەدەلەکانی مەوجودە و عەیب نیە. لەو فەلسەفەیەدا سەرکەوتن گرینگە جا بەهەر جۆرێک دەبێ. هاوکات بەزین و شکست عەیبە ئەگەر لە پێناوی ئازادیش بوبێ. ئەی ئەوە نیە دوای هەر خیانەتێک، دوای هەرجارێک کە بزووتنەوەی کوردایەتی لە ژێرناوی دەوڵەتی کوردی سەربەخۆدا، ئەوا تەزویرەکەی بەرز ئەکاتەوە و بەپێش سوپای بێگانە ئەکەوێ، ئەچینەوە لای و ئەڵێین:

- بکراکوژی بەسە!
- براو برا بەردەوام شەڕدەکەن و ئاشت دەبنەوە!
-لە هەموو شوێنێکی دوونیادا براکوژی هەبوە!
- ئیتیفاقی ستراتیژی!!
-حکومەتی بنکەفراوان!!
- ئیتر سبەی چیدیکە دەکەین جارێ نازانین؟

ئەگەر نەتوانین و بوێری ئەوەمان نەبێت کوردایەتی، ڕاپەڕین و پێشمەرگە ڕەخنە بکەین کە هەرسێکیان وەکو بەنزین بە مانتەڵەی کوردایەتی خەڵکی ئەسوتێن، ناتوانین ئەو چاکەتە داکەنین. ئەگەر نەتوانین واز لە بەکارهێنانی چەمکە بەماناکەی براکوژی و کورد کوژی بهێنین کە لە هەناوی ئەوانەوە دەرکەوتوەو خزمەت بەوان دەکات و هیچی لە شین نابێ، ئەوا ناتوانین لەو شەڕفرۆشیەی پارتی ڕزگارمان ببێ کە ئامانجەکەی گەیشتنە بە میرنشینی و ویلایەتی نوێی دەوڵەتی عوسمانی بەسەرکردایەتی خەلیفە ئەردۆغان. ئەگەر نەتوانین و نەوێرین مێژووی خۆمان ڕەخنە بکەین، هەرگیز ناتوانین لە سێکوچکەی "ئاک – داعش – پارتی" بگەین.

پێشمەرگە کە سەرجەم مێژووەکەی بە شەڕی گوایە براکوژی پڕکراوەتەوە، چ دوێنێ و چ ئەوڕۆ جگە لە گەوجاندنی خەڵک هیچی دیکە نەبوە. ئەگەر کەمێک کەسی نیشتیمانپەروەر و دروستی لەدەرخەی پێشمەرگایەتی جگە لە حەرەسی بەردەرگای ئاغاکانی کوردایەتی هیچی دیکە نەبوە و نیە.

خوێندنەوەیەکی ڕاستە بە ڕاپەڕینی ۱۹۹۱ مەحاڵە ئەگەر ئەقڵیەتی تەسلیمگەرایی کورد شینەکرێتەوە. ڕاپەڕین، هەڵهاتن و ڕێککەوتن سێ کەربن لەناو دەمی ئەقڵیەتی تەسلیمگەری کوردا. ئەمە پێویستمان بە ددانساز نیە، بەڵکو پێویستمان بە ددان کێشێکە کە بەلای کەمەوە تاوای کێشانی ئەو سێ کەربەی هەبێ کە چەندین ساڵە ڕێگیان لەناو دەم و ددانی کورد داکوتاوە. ڕاپەڕین شتێک نەبو دوژمنانی لێی بترسن. ئەوان "داگیرکەران" بەر لە ڕوناکبیرانی ئەمە، بەر لە

حیزبە "گوایە ئۆپۆزیسیۆنەکان"مان ئەیانزانی ڕاپەرینی بێ بەرنامەی ئەمە، وەک سوتانی پووش و پاوان وایە و دوای چەند خولەکێک ئەکوژێتەوە. هەربۆیە دوای یەک ساڵ لە گوایە ڕاپەرینە پیرۆزەکە، بزووتنەوەی کوردایەتی کوردستانی عێراقیان کردە تۆپێکی ئاگرین و فڕێیاندا ناو ماڵی کورد بە گشتی و بەشەکانی کوردستان بەتایبەتی. ئەوەڵ لە یادی هەمان بۆنەدا ئەو تۆپە فڕێدەدرێتە شەنگال و ڕۆژئاوا لەژێرناوی دەوڵەتی کوردی و لە ژێر سێبەری ئاڵا تەزویرکراوەکەدا، بە پێشەنگی پێشمەرگە پەروەردەکراوەکانی دەستی میتی تورکی. بۆیە ئەوەندەی ئەوان دوای ڕاپەرین کۆمەڵگە و کەسایەتی کوردیان وێرانکرد، هەرگیز هیچ یەکێک لە داگیرکەران نەیانتوانی ئەنجامی بدەن.

هەڵسەنگاندنی ڕاپەرین و جیاکردنەوەی لە هەڵهاتن، مفاوەزات، ئەنفال، هێنانەوەی داگیرکەران و لێدانی کوردانی بەشەکانی کوردستان، جگە لە گەمژەیی هیچی دیکە نیە.
ئەدەبیاتی بزووتنەوەی سیاسی کوردە پڕە لەو جۆرە حیکایەتانەی سەرەوە و لە هەمووشیان گرینگتر و گەمژەتر حیکایەت و ئەدەبیاتی "براکوژی-خۆکوژی یان کورد کوژی"!! ئاخر کەی دووبرا بە قسەی دووژمنەکانیان بەشەڕهاتوون؟ کەی براکان کاتێ شەڕدەکەن بەپێش دووژمنەکانیان ئەکەون و بەر لە شەڕەکە سەردانی ئاغاکانی تاران و ئەنکەرە دەکەن؟

ڕاپەرینی بێ بەرنامە، بێ سەرکردە و بێ ڕێکخراوی پێشەنگ و بێ هێزێکی بەرگری نیشتیمانی پەروەردەکراو کۆتاییەکەی جگە لە ئاشبەتاڵ، کۆڕەو، هەڵەبجە و ئەنفال و ....هتد هیچی دیکە نیە. ئەو ئەقڵیەتە خێڵەکیە تاڵانچیەی کوردایەتی کە پێشەنگایەتی ڕاپەڕینەکانی کوردی کردوە، بەردەوام لە کاتی لاوازی دوژمنێکی، دەستی دوژمنێکی دیکەی گرتوە و لە دوژمنەکەی دیکەی داوە. زۆربەی جاریش بە دەستی دوژمنێک لە بزووتنەوەیەکی "کوردی" لەخۆ پێشکەوتوتری داوە. کاتێک دوژمنەکانیش دەستیان بەرداوە، یان تەسلیم بوە یان ئاشبەتاڵی کردوە و خۆی و خێزانەکانیان چونەتە دەرەوە و خەڵکەکەیان تەسلیمی ئەنفالچیەکان کردوە. تراژیدیاکانی ١٩٧٤، ئەنفالەکەی ١٩٨٧ – ١٩٨٨، کۆڕەوەکەی ١٩٩١ و لە دوایدا کارەساتەکەی شەنگاڵ ئەنجامی و تاقە بەرهەمی ئەو ئەقڵەن. ئێستاش هەوڵ ئەدەن هەمان تراژیدیا لە ڕۆژئاوا و شەنگالدا دووبارە بکەنەوە.
ئەوانەی ناتوانن دەوڵەتە کوردیەکەی بارزانی کە لە سەکوچکەی "ئاک

– داعش – پارتی” سەما دەکات بخەنە ژێر زبڵدان، جگە لە دروشمە بێماناکە لەسەر دیوارەکانیان “نا بۆ شەڕی براکوژی” هیچی دیکەیان بۆ نامێنێتەوە.

سۆشیالیزم چیە و چۆن چۆنی لە توانادایە؟ … حەمید تەقوایی

گفتوگۆی شەهلا دانشف□ر لەگەڵ حەمیدی تەقوایی

وەرگێڕانی لە فارسییەوە: کاوە عومەر
پێداچونەوە: هیوا ئەحمەد

شەهلا دانشفەر: کاتێک دەڵێین شۆڕشی سۆشیالیستی، ناوەرۆکی ئەو شۆڕشە و تایبەتمەندیەکانی چییە؟ تێڕوانینی ئێوە بۆ سۆشیالیزم چییە؟

حەمید تەقوایی: شۆڕشی سۆشیالیستی، شۆڕشێکە لە پێناو حورمەت و ڕزگاری مرۆڤدا. ئێمە دەمێکە ڕامانگەیاندوە کە بناغەی سۆشیالیزم مرۆڤە. ئەڵبەتە ئەو سۆشیالیزمەی کە ئێمە دەیڵێین، کۆمۆنیزمی کرێکاریی دەیڵێت. ئەزانم کە لەژێر ناوی سۆشیالیزمدا زۆر کاریان کردوە لە جیهاندا… بەڵام ئەو سۆشیالیزمەی کە ئێمە حیزبمان بۆ پێکهیناوە و شەڕی لە پێناودا ئەکەین وە لە بەرنامەی “دنیایەکی باشتردا”ڕونمانکردوەتەوە، بناغەکەی مرۆڤ و مرۆڤایەتییە. وە لە کۆتاییدا شۆڕشی سۆشیالیستی شۆڕشێکە کە دەیەوێت مرۆڤەکان بەمانای فراوانی ئابوری، کۆمەڵایەتی، ماف، یاسایی و فەرﻫەنگی ڕزگار بکات. دەیەوێت مرۆڤ لە هەڵاواردن، نایەکسانی، لە بێمافی وبێڕێزی ڕزگار بکات. شۆڕشی سۆشیالیستی، تەنها شۆرشێکە کە دەتوانێت ئەو نەخشە بگێرێت، چونکە لە ماوەی ڕابردودا شۆڕشگەلێکی جۆراوجۆرمان هەبووە. بۆنمونە وڵا تێک شۆڕش دەکات بۆ ئەوەی زنجیری داگیرکەر (ئیستیعمار) بشکێنێت و هەروەک دەڵێن سەربەخۆ بێت لە وەڵاتی داگیرکەر، یا وڵا تێک شۆڕش دەکات وەک ئەفریقای باشور دژ بە هەڵاواردنی نەژادی

لەپێناو ئەوەی کە ڕەشپێستەکان مافی دەنگدان بەدەستبهێنن و بە ناونیشانی هاوڵاتی بە فەرمی بناسرێن، وە وڵا تێک شۆڕش دەکات لە پێناو ئەوەی دواکەوتویەکانی کۆمەڵگای دەرەبەگایەتی بنێتەلاوە و بچێتە ناو دنیای سەرمایەدارییەوە. ئەوانە بەدڵنیاییەوە هەنگاوگەلێکن ب□ پێشەوە و خواست و داواکاریگەلێکی ڕەوا ئەخەنە ڕوو، بەڵام لە کۆتاییدا ئەم شۆڕشانە بە شیوەیەکی گشتی، مرۆڤ و بەرژەوەندی و خواستە مرۆییەکان ناکەنە بنەما و چەقی کاریان، بەشەێک لە کۆمەڵگە با وایدابنێین کە لەپێناو بەدەستهێنانی ماف وئازادیەکان یان دیموکراسیدا یان پاشەکشەکردن بە دواکەوتویەکانی دەرەبەگایەتی، شۆڕشیان بەرپاکردوە، وە شۆڕشگەلێک کە لە دوسەد یا سێسەد ساڵی ڕابردودا بینیومانن، شۆڕشگەلی لەم جۆرە بون. کاتێک ئێمە باس لە شۆڕشی سۆشیالیستی ئەکەین، واتە شۆڕشێک کە ئەیەوێت کۆتایی بهی□ن□ت بە تەواوی مێژوی هەڵاواردن و نایەکسانی کە بنەماو هۆکارەکەی دەگەڕێتەوە بۆ هەبونی چینەکان لە کۆمەڵگادا، وە بەو تەی مارکس ئەیەوێت مێژوی ڕابردو کۆتایی پێبهینیت و پێبنێتە ناو “مێژوی مرۆڤایەتییەوە”، “مێژووی مرۆیی کۆمەڵگای مرۆڤایەتی”. وە لە ڕاستیدا شۆڕشیک کە مرۆڤ و مرۆڤایەتی بکاتە بنەما وچەقی کۆمەڵگا، بنەما وچەقی سیاسەت، ئابوری و بەگشتی بنەمای بەڕێوەبردنی هەموو کاروبارەکان و جگە لەمە هیچ شتێکی تر نەکاتە بنەماو پێوەر. لە کاتێکدا لە کۆمەڵگای سەرمایەداریدا بەگشتی تەنها “قازانج و سود” بنەما وچەقی سوڕانەوەی چەرخی ئابورییە و پێوەر تەنها بەدەستهینانی قازانج و سودە. لە کۆمەڵگای دەرەبەگایەتیشدا بەهەمان شێوە بوە، بەرژەوەندی خاوەن موڵک و خانەدانەکان بنەما وچەقی بەڕێوەبردنی کۆمەڵگا بوو. بەڵام لە کۆمەڵگای سۆشیالیستیدا خۆشگوزەرانی، ئازادی و یەکسانی هەموو مرۆڤەکان،سەربەخۆ لە نەژادیان، ئاینەکانیان، ڕەگەزیان و… وەک بنەما وچەقی کاری خۆی دائەنێت و بەم ناونیشانە لەیەک ڕستەدا، سادل□و □□شن ئەبێت بڵێین کە شۆڕشی سۆشیالیستی شۆڕشێکە لەپێناو ڕزگاری مرۆڤ و شوناس و کەرامەتی ئەودایە.

شەهلای دانشفەر: لە پێناو شۆڕشیکی لەو شێوەیەدا ئێوە چۆن دەتوانن کۆمەڵگا هەڵخرێنن وبیخەنە جوڵە؟

حەمید تەقوایی :خەبات وتێکۆشان لە کۆمەڵگادا هەیە، بونی هەیە. هەتا ئەو کاتەی بێ مافی، هەژاری و جۆرەها فشارو هەڵاواردن هەیە، لە دەوری ئەو کێشانە بزوتنەوەکان دروست دەبن، ناڕەزایەتی دروست دەبێت. ئەگەر هەر کۆمەڵگای ئێرانی ئەمرۆ تەماشا بکەین بەئاشکرا

ئەوە دەبینین، بزوتنەوەی دژی حیجابی ئیسلامی، بزوتنەوەی دژی سزای لەسیدارەدان، بزوتنەوەی کرێکاران بۆ ئەوەی کە ڕێکخراوی سەربەخۆی خۆیان هەبێت، بزوتنەوەی دژی شورا ئیسلامیەکان و ماستاوچیەکان، لە دژی ئەوەی کە کرێکانیان نادەنی بەئەوەی لە لانی کەمی خۆشگوزەرانی بەهرەمەندبن. بەهەمانشێوە بزوتنەوەی لاوان بۆ ڕزگاری کەلتوری، بزوتنەوەی بەرگری لە مافی منداڵان. هەموو ئەم بزوتنەوە و ناڕەزایەتیانە لەکۆمەڵگادا هەن. شۆڕشی سۆشیالیستی چۆن شکڵدەگرێت؟ بەو شێوەیە کە بۆ ئەم بزوتنەوانە نیشان ئەدات کە لە ڕاستیدا ئەرکی ئێوە، مرۆڤ ومرۆڤایەتییە وە لەپێناو ئەو خەباتەدا پەیوستە بە ئەو ریزە ڕێکخراو و یەکگرتوەی ناڕەزایەتییەوە پەیوەست بن کە دەیەوێت چ لە ڕوی سیاسی و چ لە ڕوی ئابورییەوە چینی دەسەڵاتدار دەستکەتا بکەن. بە بڕوای من لە ناوەڕۆکدا جموجوڵی کۆمەلگا بۆ نمونە بەو شێوەیەیە کە بزوتنەوەی ژنان خوازیاری یەکسانی ژن و پیاوە، خوازیاری نەهێشتنی هەڵاواردنی ڕەگەزیە، ئەوە ئەبینێت کەلەگەڵ بەربەستی کۆماری ئیسلامی ڕوبەروو دەبێتەوە، بە بەربەستی ڕژێمێک کە لەبەرژەوندیدایە ژنان ژێردەستەبن وە ئەڵبەتە لە ئیراندا شێوازە توندڕەوە و بێپەردەکەی بەئاشکرا ئەبینین، بەڵام لە هەموو جێگایەکی دونیادا ئەبینین کە ژن، لە کۆتاییدا بە هاوڵاتی پلەدوو ئەژمەردرێت. تەنانەت لە پیشەسازیترین وڵاتانی ڕۆژئاوایی چ لەڕوی فەرهەنگی، لەڕوی ئابوری، لەڕوی کۆمەڵایەتییەوە تەنانەت لەڕوی یاساییەوە، ژن بەتەواوی لەگەڵ پیاودا یەکسان نییە. ئەمە یەکێک لە پێداویستیەکانی کۆمەڵگای سەرمایەدارییە. چ لە ئێران چ لە هەر جێگایەکی جیهاند بێت. لە ئێران تەنها شێوازە توندڕەو و توندوتیژو بێپەردەکەی هەیە بەڵام بەهەر حاڵ لە بنەڕەتدا لە هەموو جێگایەکی دنیا هەربەو شێوەیە. یان وادابنێین کە کرێکارێک نایەوێت بچەوسێتەوە وە یان لاوێک کە ئەیەوێت ژیانێکی مۆدیرن و خۆشی هەبێ یان ژنێک کە نایەوێت هەڵاواردنی ڕەگەزی، دابەشکردن و دیوار دانان لە نێوان ژنان و پیاواندا قبوڵ بکات، هەموو ئەمانە لە مەنتیقی جوڵانەوەکانیاندا، بە ئەزموونێک کە تێیدەگەن، لە پێشڕەوی گۆڕانکاریە کۆمەڵایەتیەکاندا، نەک هەر ئەوەی کە تەنها لەڕوی زەینیەوە بگەنە ئەو باوەڕە، بەپێی مەنتیقی جوڵانەوەو ناڕەزایەتیەکانیشیان ئەگەنە ئەو ئەنجامەی کە ئەبێت ئەم حکومەتە وەلابنرێت. لە ڕاستیدا باسەکانی ژنان، پەرچەمی ژنان، ئەوەیە کە بەحکومەت ئەڵێن یان داخوازیەکانمان جێبەجێبکە یان بڕۆ کەنارەوە. لاوانیش بە هەمانشێوە، لایەنگرانی مافەکانی منداڵان بەهامنشێوە، کرێکاران کە زۆر زوتر لەئێوان و بەخێرایی لەگەڵ بەربەستی حکومەت ڕوبەڕو دەبنەوە و بەزوویی لەوە تێدەگەن کە ڕێگری سەرەکی، ئەم

حکومەتەیە. شۆڕشی سۆشیالیستی لە ئاسمانەوە نایەتە خوارەوە. هەر لەسەر بنەمای ئەو بزوتنەوە واقیعیە ڕۆژانەیی و بەردەوامانە، بە ڕادیکاڵ بونەوەیان، بە یەکگرتنیان و بە هەنگاوهەڵگرتنی ڕاستەوخۆیان لە مەیدانی سیاسەت و خەبات لە دژی دەسەڵاتی سیاسیە کە شۆڕشی سۆسیالیستی شکڵ دەگرێت. ناوەڕۆکی ئابوری شۆڕشی سۆشیالیستیش، بە ئەوەی کە شۆڕشی سۆشیالیستی بتوانێت ئینسانەکان ئازاد بکات ئەبێت چەوسانەوە هەڵوەشێنێتەوە، ئەبێت کاری بەکرێ هەڵوەشێنێتەوە، ئەبێت موڵکایەتی تایبەتی بەسەر هۆیەکانی بەرهەمهێنان و ئامرازەکانی بەرهەمهێناندا هەڵوەشێنێتەوە. هەر ئەو هەڵوەشانەوەی کاری بەکرێ و خاوەندارێتی تایبەتە، ئەگەر بەیت و لە مەیدانی سیاسی و کۆمەڵایەتیدا پەناسە بکەی، لە ڕاستیدا جگە لە ئازادی مرۆڤ مانایەکی تری نییە. هەڵوەشانەوەی کاری بەکرێ واتە لە نێو بردنی لە خۆنامۆبونی مرۆڤ. کاتێک ئەڵێین با کاری بەکرێ نەبێت، واتە کار لە شێوەی ئیشکردن، بەشێوەی ناچارکردنێک کە لە پێناو ژیاندا کرێکار ناچارە ملبدات بە ڕۆژی ٨ کاتژمێر کار کردن – ئەڵبەت لە ئێران ئەم ماوەیە لەمە زیاترە و بە شیوەی چەند شیفتیە- ، بەومانایەی لەم چوارچێوەیە بێتەدەرەوە و بگۆڕێت بەیەک هەڵسوڕان و چالاکی شاد، دڵخۆش وخۆلقینەر و وەک بەشێک لە ژیان پێناسە بکرێت. کرێکاران ئەوەیان ڕاگەیاندوە کە ئەمە بە ئەوە ناژین کە کار بکەین، بەڵکو ئەمە کاردەکەین بە ئەوەی کە بژین. بناغە؛ ژیانە. بە بەچەنی من ئەبێت لەوەش واوەتربڕوات. کار ئەبێت وەک بەشێک لە ژیان پیناسە بکرێت. کار ئەبێت ببێتە چالاکیەکی شاد، ببێتە ئینسانی و داهێنەرانە کە بگۆڕێت بە بەشێک لە ژیانی تاکەکان وە هەموو ئەمانە واتە هەڵوەشاندنەوەی کاری بەکرێ. بەبێ هەڵوەشاندنەوەی کاری بەکرێ ناتوانیت ناسنامەی ئینسانی بە ئینسان بگەڕێنیتەوە وە ڕیشەی کیشەکە لێرەدایە. سەیرکەن؛ بیرەکەی ئازادی و یەکسانی لەوانەیە لە سەرەمی سپارتاکۆسەوە هەبوبێت. بەردەوام مرۆڤ چونکە مرۆڤە ئەیەوێت ژیانێکی خۆشی هەبێت، بەردەوام بە هەڵاواردن توڕە ئەبێت، بەردەوام لە دژی جیاکاری شۆڕش بەرپا بووە، هەمیشە لە دژی هەژاری شۆڕش هەبووە، لە سەرتاپای مێژووی نوسراوی مرۆڤایەتیدا کێشەکە هەر ئەوەیە. بەڵام ئەمڕۆ هەلومەرجێک هەیە کە ئەتوانرێت بەکردەوە و لە واقیعدا ئەم ئازادی ویەکسانیە جێبەجێ بکرێت، بە ئەنجام بگەیەنرێت وە کلیلی ئەمەش بەدەستی چینی کریکار و لە ڕاستیشدا بەدەستی ئەو هێزە سیاسیەوەیە کە ئەیەوێت سەرمایەداری بڕوخێنێت. چینێک کە هەموو دنیای خستوەتە ناو ئاشوب و بەرەو بەربەریەتی ئەبات، لەبەر ئەوە دەبێت هەم لە ڕوی سیاسی و هەم لە ڕوی ئابوریەوە دەستکەتابکرێت وە ناوەڕۆکی شۆڕشی سۆشیالیستیش هیچ

شتیکی تر جیاواز لەمە نییە.

شەهلا دانیشفەر: ئەوە لەبارەی ناوەرۆکی ئابوری شۆڕشی سۆشیالیستییەوە قسەتان کرد. بەتەئکید پرسیاری دواتری من هەر لەم بارەوەیە، چونکە لە قسەوباسەکانتاندا ئاماژەتان کرد بە دەستکەتاکردنی سیاسی و ئابوری چینی دەسەڵاتدار. ئەگەر دەکرێت لەم ڕووەوە ڕونکردنەوەی زیاتر بدەیت.

حەمید تەقوایی:دەستکەتاکردنی سیاسی لە ڕاستیدا شێوازێکی تری ئەو قسەیەیە کە بەڵێین ئەم حکومەتە ئەبێت بەڕوخێنرێت وە حکومەتێک کە بەڕاستی هەموو خەڵک تێیدا بەشداربن، حکومەتی سۆشیالیستی، حکومەتێک کە پشتی بە شوراکان بەستووە جێگای ئەو بگرێتەوە. ئەمە هەرئەو دەستکەتاکردنە سیاسییەیە. بەڵام دەستکەتاکردنی ئابوری بەمانای ئەوەیە کە ئیتر نەدرێت "قازانج" ببێتە تەوەری ئابوری و سود و قازانجهێنان ئەبێت لە ئابوریدا بسڕدرێتەوە. ئەبێت بەرژەوەندی و نیازە ئینسانییەکان، هێزی جوڵێنەر و ئامانجی هەڵسوڕانی ئابوری کۆمەڵگا بێت. شتێکی سروشتییە کە چینی سەرمایەدار هەرگیز مل بەمە نادات. لە بەر ئەوە خاڵێکی تر هەرلێرەدا بڵێم. ئیمکانی نییە کە ئەوە پێش دەستکەتاکردنی سیاسی دەستکەتاکردنی ئابوری ئەنجام بدەیت. هێزگەلێک هەن کە خۆیان زۆر بەچەپ و ڕادیکاڵ دەزانن وە تەنانەت قسە لە شۆڕشی سۆشیالیستیش دەکەن، ئەڵێین ئەرکی ئێمە ڕوخاندن نییە بەڵکو دەستکەتاکردنی ئابورییە وە ئێمە ناو دەنین شۆڕشی کۆمەڵایەتی وە دەڵێن ئەگەر شۆڕشیک کە لەڕێوایەتدا لەپێناو ڕوخاندندا بێت، ئەوە شۆڕشی کرێکاران نییە، بەڵکو شۆڕشی سیاسییە یان شۆڕشی دیموکراسییە و شۆڕشی کۆمەڵایەتی کرێکاران لە پێناو دەستکەتاکردنی ئابوریدایە. ئەمە، بە بۆچونی من بە تەواوەتی هەڵەیە. ڕوخاندن ئەساو بەیاری هەموو شۆڕشێکە جا کرێکاریی یا غەیرە کرێکاریی. ئەگەر کۆمەڵگە لە هەلومەرجێکی شۆڕشگێڕانەدایە، واتە خەڵک بەئەو شوێنە گەیشتون کە ئیتر ئەم باردۆخە چیتر جێگای قبوڵکردن نییە بەیان وە بە گۆڕینی هەلومەرجەکە ئەبێت دەوڵەت بەڕوخێنن. واتە ؛ دەست بە شۆڕش ئەبەن وە ئەم شۆڕشە بە پێی پێناسە، ڕوخاندن یەکەمین ئامانجیەتی. بەبێ ڕوخاندنی حکومەت ناتوانە بەهیچ جێگایەک بگات. نە ژنان بە داخوازییەکانیان ئەگەن، نە لاوان ڕزگاری فەرهەنگی بەدەست ئەهێنن، وە بە دەنیاییەوە نە کرێکارانیش بە مافەکانیان ئەگەن وە نە هیچ بەشێکی ستەمدیدە و چەوساوە و بەشبەشی کۆمەڵگا. بەمپێیە هەڵەیە ئەگەر وابیر بکەیتەوە کە شۆڕشی سۆشیالیستی بە هەڵوەشاندنەوەی چەوسانەوەیە و شۆڕشەکانی تر

لە پێناو ڕوخاندندایە، چونکە هەر بەم میسەدە هەڵەیە دەگەنە ئەو جێگایەی کە بزوتنەوەی ڕوخاندنی حکومەت شتێکە و شۆڕشی سۆسیالیستیش شتێکی ترە.

شەهلا دانیشفەر: بەم پێیە، پەیوەندی بزوتنەوەی سەرنگونی (ڕوخاندنی ڕژێم) لەگەڵ شۆڕشی سۆشیالیستیدا چییە؟

حەمید تەقوایی: سەیرکەن بزوتنەوەی سەرنگونکردنی ڕژێم لە ژێر ڕابەرایەتی و ڕێکخراوبون و ئاسۆیەکدا کە سۆشیالیزم نیشانی ئەدات، ئەمڕۆ ئەم ئاسۆو ئامانجە لە کۆمەڵگادا "هاوار" ئەکات، هەروەها بەڕێسە و پەیشکەکانی- وە تەنانەت زیاتر لە بەڕەسەش- ئەمڕۆ لە گردبونەوە ناڕەزایەتیەکاندا دەبینین. هەرئەوەی کە سرودی ئەنتەرناسیۆنال ئەچڕن، هەر ئەوەی کە ئەڵێن سۆشیالیزم هەستە سەرپێ بۆ لەناوبردنی هەڵاواردن، ئەڵێین ڕێگای ڕزگاری سۆشیالیزمە، دەنوسن سۆشیالیزم یان بەربەریەت، وەیان پەرچەمە سورەکانی ناڕەزایەتیەکانی ئەم دوایییەی خوێندکارانی زانکۆی "پلی تەکنیک" لە هەموو شوێنێک دەبینران، ئەمانە هەموو نیشانەگەلێکن کە ئەوە نیشاندەدەن کە لەهەمانکاتدا بزوتنەوەی سەرنگونکردنی رژێمیش بونی هەیە. دەستکۆتاکردنی سیاسی چینی دەسەڵاتدار و سەرمایەدار کە لەسەرەوە ئاماژەم پێدا شتێکی جیاوازتر لەمانە نییە، واتە بزوتنەوەی سەرنگونکردنی ڕژێم بەئاڵای ئینسانەوە، بە ئاڵای ئازادی و یەکسانییەوە کە هەر ئیستا لە کۆمەڵگادا بەرز کراوەتەوە، ئەمە دەستکۆتاکردنی سیاسییە. لە درێژەی ئەم ڕەوەندەدایە کە ئەوبوارە دێتە ئاراوە کە بتوانی چینی سەرمایەدار لە ڕویی ئابوریشەوە بەتەواوەتی بخەیتە کەنارەوە. واتە کرۆکی "کاری بەکرێ"، یانی خاوەندارێتی بەسەر هۆیەکانی بەرهەمهێنان و قازانجدا بخەیتە کەنارەوە و ئابوری لەسەر بنەمای پێویستی مرۆڤەکان ڕێکبخەیت. کەوایە یەکەم؛ دەستکۆتاکردنی سیاسی پێش مەرجی هەر جۆرە شۆڕشێکی کۆمەڵایەتی- ئابوری وە هەر جۆرە دەستکۆتاکردنێکی کۆمەڵایەتی – ئابورییە لە چینی بورژوا – سەرمایەدار، دوهەم؛ دەستکۆتاکردنی سیاسی شتێکی تر نیە جگە لە هەمان بزوتنەوەی سەرنگونکردنی ڕژێم. کێشە و ئامانجی هەر شۆڕشێک سەرنگونکردنی حکومەتە، شۆڕشەکان جا چ سۆسیالیستی بێت، چ بۆناو دیموکراسی بێت، چ شۆڕشی دژی هەڵاواردنی ڕەگەزی بێت. چ شۆڕشی دژی داگیرکەر (ئیستعمار) و چەوساندنەوە بێت کە هەموو شێوەکانیمان لە ئاسیاو ئەفریقادا هەبووە، وە چ شۆڕش بۆ تێکشکاندنی دەرەبەگایەتی بێت وەک شۆڕشی چین (صین) یان شۆڕش لە پێناو بە پیشەسازیکردندا کە لە ووڵاتانی جۆراوجۆردا ڕویداوە، لە

هەموو ئەو شۆڕشانەدا، لە ڕاستیدا سەرنگونکردنی ڕژێم هەنگاوی یەکەمە. ئەگەر بەوجۆرە نەبێت ئیتر بەوە ناڵێن شۆڕش، ئەبێتە جۆرێک لە ڕیفۆرم. ئەگەر جوڵانەوەیکی کۆمەڵایەتی ببێتە هۆی پێکهێنانی ئاڵوگۆڕێک بەڵام دەسەڵات و چینی دەسەڵاتدر بە دەست لێنەدراوی بمێنیتەوە، ئیتر بە پێی پێناسە ئەوە شۆڕش نییە، بۆی هەیە ببێتە ڕاپەڕینێکی کۆمەڵایەتی کە بتوانێت هەندێک داخوازی بەدەستبهێنێت. کاتێک بەوە ئەڵێین شۆڕش کە حکومەتێک سەرنگون ئەبێت، هەربەو هۆیەوە، سەرنگونکردن بەشێکە لە پیناسەی شۆڕش وە لە ناویاندا شۆڕشی سۆشیالیستیش. بەڵام جیاوازی شۆڕشی سۆشیالیستی ئەوەیە کە بە ئا□□ای ئازادی و یەکسانی، بە ئا□□ای سۆشیالیزم و بەئا□□ای ئینسانیەتەوە حکومەت سەرنگون دەکات وە بەدروستی هەر بەو دەلیلە گەورەترین شۆڕشە کە ئەتوانرێت ڕوبدات. چونکە خاڵی هاوبەشی هەموو مرۆڤەکان ،مرۆڤایەتییە، تۆ ژن بیت، ڕەش پێست بیت، سپی پێست بێت، هەر ئاینێکت هەبێت، لە کۆتایدا ئەو شتەی ک□ تۆی خستۆتە جوڵە ناسنامەی ئینسانی و جیهانیتانە و شۆڕشی سۆشیالیستیش هەر لەپێناو ئەمەدایە. بۆنمونە ئەگەر بڵێیت شۆڕشیک لە پیناو دیموکراتیدایە، ئەگەر کەسێک پێی وابێت کە هەلومەرج باشە وە ئازادی یا دیموکراسیش ئامانجی نەبێت، بە باشی ناکەوێتە جوڵە یان ئەگەر بڵێیت هەڵوەشانەوەی هەڵاواردنی ڕەگەزی، کەسێک ئەگەر هەڵاواردنی ڕەگەزی هەست پێنەکرد بێت لەوانەیە نەکەوێتە جوڵە، چونکە لەوانەیە پێی وابێت ئەوانە ڕاستەوخۆ پەیوەندی بەئەوەوە نییە، ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ مافی مناڵان، زگوردەکانی کۆمەڵگا (بەپێکەنینەوە) کە مندا□□یان نییە بۆی هەیە بەباشی هەستی پێنەکەن. بەڵام کاتێک کە ئێوە ئەڵێن ئەم کێشەیە، ئەم خەباتە وە ئەم کێشمەکێشە، لەپێناو ئەوەدایە کە شوناسی ئینسانی ئێمە لەم کۆمەڵگایەدا هاڕدراوە، پێشێلکراوە و بەناونیشانی ئینسان هەستی ئاسودەیی، هەستی شادی، هەست بە بەرابەری و یەکسانی لەگەڵ یەکتردا ناکەین، ئەوکاتە ئەتوانی ملوێنەها کەس بخەیتە جوڵە. گرنگ نییە کە کێشەی تایبەتی هەر بەشێکی کۆمەڵگا چییە، هەر گرفتێکی تایبەتی هەبێت، وەک ئینسان لە جیهانی ئەمڕۆدا نەک هەر بەتەنها ل□ ئ□□راندا،لە تەواوی ئەم نەزمی نوێی جیهانەدا کە هەموو جێگایەکی گرتۆتەوە، ئەبینیت کە ئینسانەکان دەهاڕدرێن وە لە ڕاستیدا هەر نکۆڵیان لێدەکرێت. ئیتر هەتا لیبرا□ترین و بەناو چەپە غ□ی□ر□ کرێکاریەکان کە لە کۆمەڵگاکانی تریشدا هەن، کاتێک ناڕەزایەتیەک ئەنجامدەدەن دەبینیت کە باس لە نەتەوە، ڕەگەز و ئاین دەکەن. لە هەلومەرجێکی ئاوادا ئیتر پرسیار ئەوەنیی□ کە مافی مرۆڤ چیی□؟! بەڵکو پررسیارەکە ئەوە ئەبێت کە ئێوە بە ناونیشانی فەرهەنگێکی تایبەت، چ مافێکتان

ئەوەت. نیسبیەتی فەرهەنگی (فرە کەلتوری) بنچینەکەی لەرەدایە. کاتێک کە خەڵک دەکەنە گروپ گروپ، وە بەش بەشیان دەکەن و بە هەر بەشێکیش مافێکی تایبەت قبوڵ دەکەن، ئەمە جگە لە ڕەتکردنەوەی شوناسی ئینسانی جیهانیانەی (Universal) جەماوەری خەڵک هیچ مانایەکی تری نییە و کاتێک لە ئەمڕۆدا سەیر دەکەین ئەبینین شۆڕشی سۆشیالیستی ڕێک لە پێناو گەڕانەوەی هەر ئەو شوناسەیە بە ئیسنانەکان وە بە وتەی مەنسور حیکمەت لە پیناو گەڕانەوەی ئیرادەیە بە ئینسان. مرۆڤەکانیان بەتەواوەتی لەناو گێژاو و گرفتی سیاسی، ئابوری وکۆمەڵایەتیدا ڕاگرتوە. مرۆڤەکان برسین ئەڵێن هەڵئاوسان هەیە، قەیرانی ئابوریمان هەیە ئیتر ئەبەت ڕازیبن. هەر لەم بەریتانیایە، لە ئەمریکا و وڵاتانی پیشەسازی بەگشتی، یەک کارخانە وە یەک شاری کرێکاریی بەتەواوی دادەخەن، وەڵامیان ئەوەیە کە قازانجهێنەر نەبوو! لە صین یان یابان شکستمان هێناوە و کرێکاران ئەڕژێنە سەر شەقامەکان. ئەمە تەنها ئەوە نیشان ئەدات کە مرۆڤەکان چەندە بێئیرادەن و وەک مەرولە لەژێر ئەم هەلومەرجە سیاسی، ئابوری و کۆمەڵایەتییەی سەرمایەداریدا فلیقێنراونەتەوە. لەم گۆشەنیگایەشەوە کاتێک کە سەیردەکەیت دیسان بەو ئاکامە دەگەیت کە شۆڕشی سۆشیالیستی لە پێناو ئینساندایە، لە پێناو گەڕانەوەی ئیرادە بە ئینسان و زامنکردنی شوناسی ئینسانە وە بەڕاستی هەر بەو دەلیلە یەک شۆڕشی مەزنە. زۆرینەی ڕەهای کۆمەڵگە بەرژەوەندیان لەگەڵ ئەم شۆڕشەدایە و بەشداری تێدادەکەن. تەنها سەرمایەدارو کەسانێک کە بەرژەوەندی ڕاستەوخۆیان لە چەوساندنەوەدا هەیە بەرگری دەکەن وە ئەمەش بەو مانایەیە کە لەوانەیە تەنها لە سەدا پێنجی کۆمەڵگابن لەهەر کۆمەڵگایەکدا. چ کرێکارو چ کارکەر،چ موچەخۆر وە بەگشتی هەموو ئەو کەسانەی خاوەنداریەتی ئامرازەکانی بەرهەمهێنانیان نییە و خاوەنی کارخانەیەک نین، ئەکەونە جوڵەو وە بە بەچونی من شۆڕشی سۆشیالیستی شۆڕشێکە کە ئەتوانێت بەفراوانی جەماوەری بێتەوە و بەشیکی فراوان لە خەڵکی هەڵخرێنێت و بیخاتە جوڵە وە بەهێزی خەڵک، بەهیزی زۆرینەی فراوانی کۆمەڵگا ،دەسەڵاتی سیاسی بگرێتە دەست.

شەهلا دانیشفەر:باسەکی گرنگە، کاتێک دەڵێیت دەستکەتاکردنی سیاسی لە پێش دەستکەتاکردنی ئابوریەوەیە، هەر لەوبارەیەوە لەگەڵ نمونەگەلێک ڕوبەڕو دەبینەوە تەنانەت لەناو ڕەوتە چەپەکانیشدا، بە نمونە بەشەوەکی جیاواز کۆمیتەکانی هەڵوەشاندنەوەی کاری بەکرێ لە ئێران دائەمەزرێنن یان تەنها خەباتی ئەمڕۆی چینی کرێکار ناولەدەنەن خەباتی سۆشیالیستی یان دامەزراندنی ڕێکخراوەکی دژی

سەرمایەداری و ئاسەکەی دەخەنە ناو چوارچێوەی هەمان ئەو خەباتە ئابوریە ڕۆژانەییەی کرێکاران. بەبۆچونی من ئەمە بەجۆرێک لەناو هەمان ئەو چوارچێوەیەدا قابیلی لێکدانەوەیە کە باستکرد.

حەمید تەقوایی: بەڕای ئەمە بەڕواڵەت جۆرێک لێدانە لە کرێکار کە دەیەوێت هەم بەرگی ڕادیکاڵبونیش بە بەرخۆیدا بکات. بەڵام کاتێک باش لێی وردئەبیتەوە، لە ڕاستید ئەیبینیت کرێکار لە مەیدانی خەباتی سیاسی دادەبڕێت، بەشێوەیەک وانیشان ئەدرێ کە گوایە سەرمایەداری تەنها لەکارخانەدایە وەیان قسەکردن لەسەر سەرمایەداری تەنها دەتوانیت لە کارخانە ببینیت. لە کاتێکدا کە نزیک بەزۆرینەی خەڵک کە لە ژێر فشاری بەردەباران، قەساس (تۆڵەکردنەوە) و یاسا ئاینیەکاندا ئازار ئەچێژن، بەرپرسی ڕاستەوخۆی ئەمە، بەرژەوەندی سەرمایەیە کە بەمشێوەیە حوکمڕانی دەکات. خەریکن تاڵانی دەکەن، خەریکن ڕۆژێ وئاستی چەوسانەوە بەکەتا دەکەن. کاتێک ئەوە لە کۆمەڵگایەکی وەکو ئێراندا، موچەی کریکاران نادەیت، واتە ئاستی چەوسانەوە بە کۆتایە. سفر (هیچ) بە کرێکاران ئەدەیت وقازانج ئەبەیت. ئەوانە هەموو لە پشت گرنگی ئاین، تۆڵەسەندنەوە و سەدارەوەیە. لە سەدارە ئەدەن نەک لەبەر ئەوەی زەمانەک، پێغەمبەرێک هەزارو چوارسەد ساڵ لەمەوبەر ئایەتێکی هێناوەتەوە. لەسێدارە ئەدەن بۆ ئەوەی کۆمەڵگەی ئەمڕۆی پێبترسێنن وە ملکەچی بکەن. بەمجۆرە وا لە خەڵک بکەن کە لەژێر هەقی هەژارییەوە بژین و دەنگیشی نەبیسترێت. ئەمە بە تەواوەتی تێڕوانینێکی بەرتەسک و زیانبارە کە وابیربکەینەوە سەرمایەداری تەنها لە کارگەکاندا هەیە و لە کۆمەڵگادا نایبینین وە کرێکاریش تەنها لە کارخانەدا ئازار ئەکێشێت. گوایە مناڵی کریکار ناتوانێ قوتابخانە کە لەوێ قورئانی بەگوێدا بخوێنن وخورافاتی فێرکەن. گوایە کرێکار لەمە ئازار ناچێژێت،گوایە کە ژنی کرێکار لەوەی کەوەک ژن، بەمرۆڤ ئەژمار ناکرێت، ئازار ناچێژێت. هەموو ئەمانە گرفتەکانی ئەم تێڕوانینە و کورتبینی ئەم تێڕوانینەیە، چونکە سەرمایە تەنها بەکارخانەوە بەرتەسک ئەکاتەوە و خەباتی هەموو چینی کرێکار نابینێت کە ئەبێت هەموو کۆمەڵگا ڕێکبخات و بیخاتە جوڵە بۆ ئەوەی بتوانێت چینی سەرمایەدار دەستکۆتا بکات لە دەسەڵاتی سیاسی.

شەهلا دانیشفەر: دەمەوێ ئەوە بڵێم نەبونی دیدگایەکی لەم جۆرە یەکێک لەو ڕێگریانەیە کە ئەم بزوتنەوەیە نەتوانێت ئەو هێزەی کە پێویستە ئازادی بەدیبهێنێت بخاتە جوڵە، ئەوە لەم بارەیەوە چۆن بیردەکەنەوە؟

حەمید تەقوایی: بەڵێ، کەسێک کە بەم شێوەیە سەیردەکات وە بە نمونە خۆشی ناوناوە کۆمیتەی دژی سەرمایەداری یان کۆمیتەی هەڵوەشاندنەوەی چەوساندنەوە، ئاگاداری ئەوە نییە کە کرێکار ئەرک و بەرپرسیاریەتی هەیە، کرێکار دەتوانێت و پێویستە لە هەموو مەیدانەکاندا بێتە پێشەوە و پەرچەمی خۆی بەرزبکاتەوە و ئەو هێزانەی تر بهێنێتە پشتی خۆی. کاتێک ئەوە خۆتان ناوناوە کۆمیتەی دژی چەوساندنەوە، ژنی ستەمدیدە و ئازارچێشتوو چۆن خۆی لە پەیوەندیدا دەبینێت لەگەڵ ئەوەدا؟ یان بزوتنەوەی بەرگری لە مافەکانی منداڵان یان بزوتنەوەی کەمایەتیە مەزهەبیەکان وەک بەهاییەکان، یان لە ڕاستیدا کەسانێک کە بەخودان، تەنانەت هاوڕەگەزەکان (هۆمۆسێکشواڵ) کە دەیانەوێت ژیان بکەن بەڵام لە سێدارەیان دەدەن؟ کرێکار پێویستە پەرچەمداری مرۆڤایەتی بێت لە پێناو ڕزگاربون لە دنیای سەرمایە وە دنیای سەرمایە تەنها لە خارخانەدا نییە، بەڵکە لە فەرهەنگیدا، لە یاساکانیدا، لە سیاسەتیدا سەبارەت بە ژن، سەبارەت بە منداڵ، سەبارەت بە کەمایەتیە مەزهەبیەکان و … لە هەموو شوێنێک سەرمایە بونی هەیە و کرێکار پێویستە لە ڕیزی پێشەوەی ئەو جوڵانەوەیدا بێت. سۆسیالیستەکان پێویستە وەڵامیان بۆ ڕزگاری ژنان هەبێت و پێویستە بە ژنان نیشان بدەن کە تەنها بزوتنەوەی سۆشیالیستیە کە بەواقعی خوازیاری یەکسانی تەوای بێمەرجی ژن و پیاوە و بەهەمانشێوە وەڵامی نیازەکانی بەشە جیاوازەکانی تری کۆمەڵگا بدەنەوە. کەسێک کە بەوجۆرە سۆشیالیزم و خەباتی سیاسی تەنها بە کارخانە و خەبات تەنها بە دژە چەوساندنەوە سنوردار دەکاتەوە، یەکەم دەستکۆتاکردنی ئابوری دەخاتە پێش خەباتی سیاسیەوە، دوهەم ئەوە نابینێت کە کرێکار پێویستە یەک نەخشی کۆمەڵایەتی بگێڕێت، بە ناونیشانی یەک چین نە بە ناونیشانی ڕشتەیەک لە کارخانەدا وە بە ناونیشانی یەک چین کە پەرچەمدار و پێشڕەوی ڕیزی خەباتی حەقخوازنە و ئازادیخوازانەی هەموو بەشەکانی کۆمەڵگە بێت. بە بۆچونی من ئەمە یەک گرفتی سەرکییە کە بە وتەی ئەوە ڕێگرییەکە، یەک کەموکوڕییە و پێویستە ئەوانە پوچەڵبکرێنەوە، ڕەخنەیان لێبگیرێت، بخرێنە کەنارەوە تا ئەم هیزە مەزنەی چینی کرێکار لە پێناو بەسەرکەوتنگەیاندنی شۆڕشی سۆشیالیستی ئازاد ببێت…

شەهلا دانیشفەر: بەکورتی پێمان بڵێ بە شۆڕشی سۆشیالیستی چ گۆڕانکارییەک لە کۆمەڵگادا دروست دەبێت؟

حەمید تەقوایی: یەکەمین ئاڵوگۆڕێک کە پێکدێت هەروەک کە باسمکرد

کۆمەڵگایەکمان ئەبێت کە تێۆری هەموو سیاسەتەکانی، ئابوریەکەی، فەرهەنگەکەی، هونەرەکەی، بناغەی یاساکان و پەیوەندیە کۆمەڵایەتی و یاساییەکانی، مرۆق و مرۆقدۆستییە. کاتێک ئەڵێین "مرۆق" ئەبێت ئاگامان لەوە بێت کە ناوێکی ونبوو یان ناوێکی تر نییە کەدایئەنێین، چونکە بۆ نمونە بزوتنەوەیەک هەیە دروشمەکەی بژی ئێرانە. ئەڵێن باشە ئێرانیش مرۆڤە و ئەیەوێت گوایا بەوالەت لە ڕێگەی ئێرانچیەتیەوە مرۆق ئازاد بکات، بەڵام لە ڕاستیدا پەرەشانیەکەی بۆ ئێرانچیەتیەکەیەتی. یان موسڵمانان کە ئێستا بێتە مۆدێل، لە ئەڵمانیا یان ئەورپای ڕۆژئاوادا، موفتیەک، ئاخوندێک یان یەک عەمامە بەسەر پەیدا دەکەن ودەڵێن ئەمە نوێنەری موسڵمانانی کۆچبەرە (پەنابەر)! گوایە هەرکەسێک لە وڵاتانی ئیسلامزەدەوە هەڵهاتبێت موسڵمانە. کۆمەڵگای سۆشیالیستی ئەوانە هەموو ئەخاتە کەنارەوە. ئەم نازناو و شوناسنامە داتاشراوە دروستکراوانە کە هەموو سودەکەی دەچێتە گیرفانی سەرمایەوە دەخاتە کەنارەوە و ئەگەڕێتەوە بۆ ئەو شوناسە مرۆییەی کە لە کونجێکی ئاسیاوە تا ئەفریقا و هەتا ئەورپای ڕۆژئاوا مرۆڤەکان بەیەکەوە یەکگرتوو دەکات. مرۆڤەکان لە تەوای دونیا، لەبەر ئەوەی کە مرۆڤن بەیەکشت دڵخۆش ئەبن، وە بەیەکشت نیگەران ئەبن. ئەگەر ئەو دەمارگیریە نەتەوەیی، ئاینیە بخەینە کەنارەوە، ئەبینین کەمرۆڤەکان لە سەراسەری جیهاندا چارەنوسی هاوبەش، ئامانجی هاوبەش، یەک پێناسەی هاوبەشیان بۆ خۆشبەختی، بۆ خۆشگوزەرانی، بۆ ئازادی و یەکسانی هەیە. کۆمەڵگای سۆشیالیستی لە پێناو ئەوانەدایە وە گرنگترین ئاڵوگۆڕیشی ئەوەیە کە لە هەموو ئاستەکاندا، مرۆق وەک بناغە وەرئەگرێت. واتە لە ئابوریدا قازانجپەرستی و سەرمایە بناغەی جوڵەی نییە، بەڵکو تەوەر و پێوانە ئەوەیە کە نیازەکانی کۆمەڵگە بەباشترین شێوە بەرهەمبهێنرێت و بخرێتە خزمەتی کۆمەڵگەوە. هەر کەسێک بتوانێت بەئەندازەی پێویستیەکانی خۆی لەدەستکەوتە ئابوریەکانی کۆمەڵگا سودمەند بێت. لە فەرهەنگدا، فەرهەنگی ئینسانی گەشە پێئەدات، ڕۆشنگەری لە دژی هەموو خورافاتەکان. کەلتوری کۆمەڵگای سەرمایەداری لە هەموو جێگایەکی جیهاندا، ئالودەیە بە مەزهەب، بە شۆڤینیزم و پیاو سالاری و دژی ژن و ناسیۆنالیزم. بەڵام کۆمەڵگای سۆشیالیستی فەرهەنگی ئینسانی دەکاتە بناغە لە هەموو بوارەکاندا. لە یاساو پەیوەندیەکاندا؛ یاساکانی کۆمەڵگای سۆشیالیستی لە پەیوەند بە ڕەگەز، ئاین، نەژادو میللەت بەتەواوی کوێرە. هەر کەسێک بە کۆمەڵگای"ئێرانی سۆشیالیستیدا"دا تێبپەڕێت، ئەندامی ئەو کۆمەڵگاییە. نەتەوە مانای نییە، مەزهەب، وە ڕەنگی پێست و ڕەگەزیش مانایەکی نییە.

هەمو ئەوانە بەبۆچونی من پیشانی ئەدەن كە لە بەڕێوەبردنی كۆمەڵگەدا یەك ئاڵوگ□□ی پایەیی و جۆریەتی جێبەجێدەكرێت. كۆمەڵگەی سۆشیالیستی كۆمەڵگەیەكە كە ئیرادە ئە گەڕێنرێتەوە بۆ ئینسان و بەرگری لە كەرامەت، خۆشگوزەرانی، ئازادی و یەكسانی مر□ۋ□كان تەوەر و بزوێنەری جوڵەی ئەو كۆمەڵگەیە ئ□ بێت...

شەهلا دانیشفەر: باسێكی گرنگ وسەرنجڕاكێشە. بەهیوام لە داهاتودا بتوانین زیاتر لەسەری گفتوگۆ بكەین. زۆر سوپاس بۆ بەشداریتان لەم بەرنامەیەدا.

حەمید تەقوایی: منیش سوپاستان ئەكەم.
* ئەم چاوپیكەوتنە لە تەلەفیزیۆنی كەناڵ جەدید لە لایەن شەهلا دانیشفەروە ئەنجامدراوە و هادی وەقفیش كادری حیزبی كۆمۆنیستی كرێكاریی ئێران بەشێوەی نوسین دایڕشتۆتەوە.

ئافرەت ئامرازە نەك ئامانج ... بەختیار محەمەد

(ئەم نووسینەم بە بۆنەی 8 ی مارسەوە پێشكەشە بە هەموو ئافرەتێكی بەشمەینەت).

هێشتا نەمانتوانیوە وەكو كیان، وەكو كیانی مرۆیی تەماشای كەسایەتی ئافرەت بكەین، تەنها وەك لەززەتی سێكسی نەبێ. هەمیشە نیگای نەستانەی لەخۆوەی ئێمەی پیاو لەساتەوەختی یەكەمدا، نیگایەكی برسی سێكسییە. ئێمە تەنها بەم نرخە ئافرەتمان دەوێ.

هەموو شتێك لە ئافرەتدا لای ئێمە هێمای سێكسە (بێ گومان من لە بایەخی بنجی سێكس كەم ناكەمەوە)، بەڵام ئێمە لەمەشدا بە سووكی تەماشای سێكس (غەریزەی سێكسی ئافرەت) دەكەین: زوو لێی تێر دەبین. لێرەشەوە لەگەڵ ئەم تێربوونە ئافرەت (ژنەكانمان) بەها و نرخی جارانیان نامێنێ و زوو لەبەرچاومان دەكەون. لێرەشەوە پیاو ئافرەتەكەی وەك كیانێكی مرۆیی لەبەرچاو دەكەوێ. واتە هەر لە

سەرەتاوە ژن نرخی ئینسانیی لای پیاوەکەی نەبووە.

گرفتەکە ئەوەیە پیاو مافی سێکسیش هەر بە خۆی دەبەخشێ و شەرعیەتی ئەم غەریزەیە هەر لە خۆیدا دەبینێ. واتە ئافرەت تەنها وەك ئامرازێك بۆ تێرکردنی ئارەزووی سێکسی خۆی دەبینێ. لەمەوە ئەو تەسەووڕی ئەوە ناکا، کە سێکس لای ئافرەتیش غەریزەیەکی بنجییە و وەك خۆی بایەخی زۆری هەیە و ئامانجی لەززەتی ژیانی تایبەتی ئەویشە. لەمەوە پیاوی ئێمە – لە ڕووی توانا و پێداویستی و حەزی سێکسەوە – پێی ئاساییە، کە لە ژنێکی زیاتر هەبێ و کاری سێکسی لەگەڵ چەند ژنێکدا بکا (فرەژنیی)، بەڵام هەرگیز بۆ ئافرەت تەسەووڕی ئەمە ناکا و پێی وایە، کە ئەمە کوفرێکی گەورەیە و دنیا دەڕووخێ.

من لە هیچ پیاوێکم گوێ لێ نەبووە بڵێ ئەو حەزە هەمەڕەنگە سێکسییەی من هەمە و بە ئاشکرا باسی دەکەم و نایشارمەوە، لای ئافرەتیش هەمان شتە. هیچ پیاوێك لە کۆمەڵگەی ئێمەدا ئەم تەسەووڕەی (ئەم حەقیقەتەی) پێ قبووڵ ناکرێ. ئەمەش ئەوە بەدەردەخا، کە چۆن پیاو ئافرەت بە ئامانجی حەزی سێکسی خۆی دەزانێ (بەڵام ئەم ئامانجە بۆ ئافرەت قبووڵ ناکا، واتە ناهێڵێ ئەو ئامانجی حەزی سێکسی ئافرەت بێ. لێرەوە ئافرەت بۆ پیاو هەم ئامانجە و هەم ئامراز). ئێمە هەموومان ڕۆژانە لێرە و لەوێ دەبیستین، کە پیاوەکان لە نێوان خۆیاندا (هەندێك جار بە شێوازی گاڵتە) بە یەکدی دەڵێن: ((نایکەیتە دوو؟…))، واتە دووەمین ژن ناهێنی؟ هەڵبەت ئەمە بە مەبەست و پاڵنەرە سێکسییەکەوە دەگوترێ. واتە لەپشت ئەم قسەیە، پاڵنەری سێکس هەیە. خۆ لە بەهەشتیشدا (بە تایبەتیش بە مەفهوومە ئیسلامییەکەی) نیعمەتی کاری سێکسی تەنها بەشی پیاوانە، ئافرەت هیچ حیسابێکی بۆ ناکرێ (ئەی باشە بۆ حەفتا حۆری پیاویش بۆ ئافرەتەکان دیاری نەکراوە؟ چووزانم! یان هەر ناوێکی دیکەی هەبوایە). لێرەوە ئافرەت بەشێکە لە موڵکی ئارەزووی سێکسی پیاو؛ هەروەك چۆن بەشێکی کۆیلە و ملکەچپێکراویشە لە ئیرادە و لە دەسەڵاتی پیاو.

بەختیار محەمەد

سـەما لـە گەڵ سـەرۆک ... شاهۆ تۆفیق

کات بیست و پێنج و نیوی کرانەوەیە
دەنگی مارشێک، شار پڕ دەکا
لەوانەیە سەرۆکێک بۆ ئێرە بێ
من دەبێ یەکەم پێکی چاوەڕووانیم هەڵبدەم.
ئەستێرەیەک دەپروێ
کەڵەشێرێک بانگ دەدا
سەمایەک لە سەرمدایە.

کات بیست و پێنج و نیوی ئازارە
(با) یەک وێنەی ناو تیڤیەکە لێڵ دەکا
پێدەچێ سەرۆکێک خەوتبێ
پێویستە قەیتانی پێڵاوەکانم شل بکەمەوە
دەرگەیەک خۆی کڵۆم دەدا
مارێک هێلکەکانی دەشکێنێ
سەمایەک لە چاومدایە.

کات بیست و پێنج و نیوی وڕێنەیە
چەند گول□یەک بەچرپە دێنە ناوسەرم
دەکرێ سەرۆکێک لە کۆبوونەوەدا بێ
من دەبێ بڕشێمەوە
گوڵە مێلاقەیەک درۆ دەڕژێ
پاسارییەک بە چوارپێ سەما دەکا
سەمایەک لە دەستمدایە.

کات بیست و پێنج و نیوی ڕاکردنە
هەتاوێکی سەرخۆش،
لەژێر زەمینەکەدا لاربۆتەوە
لەوەدەچێ سەرۆکێک پلانی شەڕ دا بڕێژێ
ئێستە دەبێ کۆللارەیەک دروست بکەم.
کوخێک دەفڕێ
پڵنگێک بە دەستی مێشێکەوە داماوە
سەمایەک لە دڵمدایە.

کات بیست و پێنج و نیوی مەستیە
بەرماڵێک بە ئاسمانی ژورەکەمدا دەخولێتەوە
وابزانم سەرۆکێک خۆی دەشووات
زوو زوو دەبێ فوو لە ڕەژووی چاوم بکەم
پێکێک خۆی دەخواتەوە
مشکێک ئامۆژگاریی کوندەپەپووەکان دەکا
سەمایەک لە ناخمدایە.

کات بیست و پێنج و نیوی داڕوخانە
دەنگی شەیپوری جەنگ، کەڕمان دەکا
پێدەچێ سەرۆکێک،
دەمی لە سینگی دۆستەکەیدا بێ
گەر وابڕوات لە نووسینەوەی خۆم دوادەکەوم
کورسیەک لەسەرشان ڕاکشاوە
مریشکێک وەک" گا" دەبۆڕێنێ
سەمایەک لە چێژمدایە.

کات بیست و پێنج و نیوی چاوەڕووانیە
خومپارەکان، ژاوەژاوی شار کپ دەکەن
نازانم، بەڵام لەوانەیە سەرۆکێک هێڵنج بدا
دەبێ قەیتانی پێڵاوەکانم ببەستم
دوربینێک کوێرایی دادێ
قومریەک گاز لە ڕومەتی سەگێک دەگرێ
سەمایەک لە سینگمدایە.

کات بیست و پێنج و نیوی نائومێدیە
دەنگی چەرخی گالیسکەیەک، دەبیتە گۆرانی
وابزانم سەرۆکێک خیانەت دەکا
پێویستە بیست و یەک شڵپ ئاو بکەم بە داهاتوما
دەمانچەیەک خۆی دەکوژێ
پەپوولەیەک یاسای فڕین دەداتە بەر شەق
سەمایەک لە بیرەوەریمدایە.

کات بیست و پێنج و نیوی گەشانەوەیە
چەند سەربازێک، تارماییمان بە گوللە دادەبێژن
پێدەچێ کچی سەرۆکێک،
نامەیەکی عاشقانەی پێگیرا بێ
ئەرکی سەرشانمە، بیست و یەک ڕکات

نوێژی تۆببە بکەم
پەرداخێک ڕوبارەکە هەڵدەمژێ
قەل□ باچک□ یەک،
کەروێشکەکان فێری دەستپاکی دەکا
سەمایەک لە بیرچوونەوەمدایە.

کات بیست و پێنج و نیوی پەرتبوونە
بارانێک هاتۆتە گیرفانمەوە
دەڵێی سەرۆکێک سەمام لەگاڵ دەکا
دەبێ بەرگی گێلی بپۆشم
ئاوێنەیەک تف لە خۆی دەکا
کوڵەوەیبابێک قاقا پێدەکەنێ
سەمایەک لە سەرۆکمدایە.

کات بیست و پێنج و نیوی چڕبوونەوەیە
تەمێکی سوور دێتە ژورەوە
دڵنیام سەرۆکێک لەدایک دەبێ
دەمرم و
فریای نووسینەوەی وەسێتەکەم ناکەوم
قاپێک، کەوچکەکانی دەشکێنێ
بۆقێک سەما لەگەڵ سەرۆچکەیەکدا دەکا
سەمایەک لە سەمامدایە.

شاهۆ تۆفیق

دەستانێکی پڕمێهری بێ بەڵام و ئەگەر و ئاشکرام گەرەکە … ن: مەرجان ئەنساری

شێعرێك بۆ پێشوازی لە ٨ ی ماڕس رۆژی جیهانی ژن

ن: مەرجان ئەنساری

و: سەعید ئەمانی

چارەنووسم ئەپشکنم
کێ بوو یەکەمین نەیارم
لە کوێوە چرۆی کرد نەمامی لادانم
چییە چەقالەی میوەی ئەم شکۆفە لارە؟
* * *
لەسەر چوارپایەی تەنیاییم
لەچواردیوارییەکدا دانیشتووم
لەنۆرەدام تا لە نۆبەی خۆم دا بانگم کەن:
فاتمە…
تا دیسان شەڕم لەگەڵ بکەن، ئەشکەنجەم بدەن

با بزانم شانس و بەخت چیم پێدەلێن
شێلاقە یان زیندان
مەرگە…یان!…

هەرچەند
جەستەم نازانم لە کەیەوە
لەگەڵ شێلاق و لێدان دا ڕاهاتوە و
رۆحیشم نازانم لەکەیەوە
عادەتی بەسووکایەتی و لەخۆ بێگانە بوونە
گرنگ نییە
ئەزانم چۆن خۆیان لەبەردا ڕاگرم.

شێدارە سینگی باڵنجەکەم هەرچی شەوە
بەفرمێسکی بوغز و قینم
هەوەڵین و ئاخرین یاری وەفادارم بوو
تەنیا پەناگەم ئامێزی گەرم و پڕلە هێمنی ئەوە.

چارەنووسم ئەپشکنم
کێ بوو یەکەمین نەیارم
لەکوێوە چرۆی کرد نەمامی لادانم
چییە چەقالەی میوەی ئەم شکۆفە لارە؟
* * *
کچۆڵەیەکی سەرگەردان بووم
حەیران و پڕلەپرسیار بەدوای مێهری دایك و بابەوە

بۆچی کەم، یان، ون بوو نیگای پڕلەخۆشەویستیان؟
لەبەرچی دەستەکانیان بەرەڵا کردم
وشەیەکە، چی بوو تاوان؟ کواوڵامم؟
کچۆڵەیەك بووم بۆ ئەزموون
لێم روون نییە و تێناگەم
چییە جیاوازی کچ و کوڕ
یان
پیاو و ژن؟
چییە جیاوازی دایك و باب؟
بۆ مانایە لەلای مناڵان جیاوازی ڕەگەز
کامەیان دلۆڤان ترن
کامەیان چارەساز ترن.
میلاکی گرنگ ئەمەیە
کە نازانن من هەردووکیانم خۆشدەوێ
تەنانەت، هەرئێستاکانێش
هەرچەند هەرکمان لارێ دەرۆین
پێشمان وایە بەجێ دەرۆین.
* * *
بەبێ بەڵگە بەهانەدەگرن و دەلێن
" ژن بۆ دەرکە و بیری کورتە"
ئەمانە گشت قسەی سووکن
ئەمانە گشت حەدیسی بێ ناوەرۆکن
سەرپاك بەهانەو درۆیە
بۆ دیلکردن و ئەسارەتی من و تۆیە.

تا لە دەست یەکسانی ڕاکەن، چییان نەهێنیوەتەوە؟
تا پێمانبلێن سەرابە، چییان نەدۆزیوەتەوە؟
ئەم گشتە ناڕەوایە چۆن وێستاوە
لەسەر پایەی سستی درۆ؟
لەسەر ئەساسی سوننەتە یاسای ژن و مناڵ داری
ئەمە هەموو کێشەکەیە
بۆتە هەوێن لە ئێران دا نەریتی کۆن
بۆگیرسانی یاسای ئەمرۆ.

لاردا ندرا بناغەی دیواری هەستیم
بۆیەش لارە پەرژینی باخی زیندەگیم.

چارەنووسم دەپشکنم

کێ بوو یەکەمین نەیارم
لەکوێوە چرۆی کرد نەمامی لادانم
چییە چەقالەی ئەم شکۆفە لارەم؟
* * *
دەبم بەبووك
چ شانسێکە!
هەتا دوێنێ یاریم دەکرد
لەگەڵ سۆما و ئاسۆ و مناڵانی تر.

تەمەن چەندە زووتێپەڕی
دوێنێ نۆساڵە بووم و ئەمرۆ دە
ئێستاکانێ خۆم بوومە بووك
بووکی ڕاستی
دەلێن زاوا پوڵدار و چل ساڵ تەمەنە.

سەرەتا زۆر خۆشەویست بووم
چەشنی گولێك لەسەر دەست بووم
باڵنجەکەم بیر چوو بۆوە
دەستی غەریبیم تەواو لێ نزیك ببۆوە.

زۆر پێ نەچوو
رۆژی شادمانیم ئاوا بوو
شەوی چارەڕەشیم داهات
بەرەو دنیایەکی تریان برد منی تەمەن دەساڵانە

دوای هەڵاتن بە رۆژ و شەو
ئاوارە بووم بەکۆڵانا
پیرە ژنێك ددان کەل و چڵکن و کۆم
داوی داخست و پێوە بووم
بەباشی لە خشتەی بردم
گزە و دزی و درۆی لام حەڵاڵ و
گیرفان بڕینی فێرکردم.
بوومە ژنێ باڵا بەرز و شیرین ئەندام
دوای چەند سالێ
بوومە ژنێ پەرچەم درێژ، ئەفسووناوی
مشتەری دێنایە مالێ.

جەستەیەکی لەبەردڵان لەلای پیاوان

کەس بۆ هەستم بەهایەکی دانەدەنا
لەبەر شەوارەی جەستەما
پێیان بە پاکیما دەنا
لەم گشتە دا، کوا ئامێزێ

چاوەڕوانیەکی لێم نەبێ؟

کوا ئامێزێ، بێ مەبەست و سەمیمی بێ؟

بۆچی! من ئێستا شتێك شك دەبەم
ئامێزی بێ چاوەڕوانی باڵنجەکەم باڵنجەکەم.

بەڵام لەم چوار دیواریەداو لەسەر ئەم چوارپایە
لەناو ئەم سەرماو شێیەدا تا مردنم
کوا لەکوێیە باڵنجەکەم دەستی بکاتە گەردنم!؟
* * *
نیگابانێ هات و هاواری کرد:
فاتمە ناسراو بە " قوروموش"
فرمێسکەکانی سڕیم و باسکی گرتم
بە تووڕەییەوە وتم: فاتمەعەبدوللاهی
نیگابانەکە پرسیەوە:
" قوروموش"!!؟
هاوارم لێ بەرزبۆوە
ڕایکێشام و رۆیشتین
تابزانین چی دەبێ حوکم و سزامان

چی لە چەنتە دا ئەم بەخت و شانسە
شێلاقە و زیندان یان چوونە پای دار
ڕەنگە هیچ کامیان، ببێتە سەنگسار.

وادیسانیش
چارەنووسم دەپشکنم
تابزانم
کێ بوو یەکەمین نەیارم
لەکوێوە چرۆی کرد نەمامی لادانم
چۆنە چەقالەی میوەی ئەم شکۆفە لارە؟
کڵافەی هەستم ئالۆزە و
سەری هەودای نادیارە.

گەمــە شاراوەكــانی بــا (2) … نەژاد عزیز سورمێ

" ئەم دەقانە لە ئەسڵدا بە عەرەبی نووسراون .
نووسەر و ڕەخنەگر(نەجات حەمید ئەحمەد)
بە پێداچوونەوەی نووسەر كردوونی بە كوردی ."

بەشی دووەم

(1)
ژوورەكەم بە ڕووی (سەفین)ی سەركەش دا
تۆماری مەزنی شكست و سەركەوتنان …
بانیژەیەكی هەبوو
بەسەر ڕەز و
باخچەی گوڵە كێویلان و
خەم و خۆشیانی دەڕوانی..
بێ ویستی خۆم بەجێم هێشت !
ئینجا باڵندەیەكتان دیوە
بە حەزی خۆی هێللانەی جێ بهـێڵێ ؟
ئەوەتانێ دەگەڕێمەوە و
هەندێ لە خەونەكانم خستوەتە بن باڵم
تا جارێكی دی بەسەرتان بكەمەوە
پردێك لە خۆشەویستی لە نێوانماندایە
كێڵگە بە ڕووباران و
چاو بە ئاسۆ
دەنگیش بە سەداوە دەبەستێتەوە ..
با شەوگار ،
كەیل ، لەسەر شۆستەكاندا لێبچێتەوە ..
با جارێكی دی سبەی ،
باوەش بە منداڵیماندا بكاتەوە .

2004\6\12

(2)

سپێدە بنەوشەییەکانی (عێشی) و شەوانی ((عەباسییە))ی خەوزێڕن و
خەون و بارانی (ڕەشت)
ئەمانە چەند وێستگەیەك بوون لە ژیانی بەندە ..
کاتێك دوورگە وشکەڵان بوو
قەلە ڕەش بە چوار دەوریدا دەسوڕایەوە ..
ئێمەش بۆ هانا ، بۆ ئەستێرەیەك ڕێگای پێ ببینینەوە …
ئەوان ونیان کردین
ئێمەش ڕۆژگارمان لەگەڵ ئەواندا بزر کرد …
کاتی ئەوە هاتووە دڵ ، زامەکانی بسڕێتەوە
شنەی با پەنجەرەکانمان دەکوتێ
کە دەڕوانە باخچە هەڵبزرکاوەکان
کەی دەتوانین
ڕاوی نوور لە شەختەدا بکەین ؟
گڵشەکانمان پێویستی بە ڕوناهی یە
ئیتر ئاگریش
ڕووناکمان ناکاتەوە
برادەر !؟

2004\6\4

(3)
پرسیارت لە وەهم و لە گەوهەر لێ کردم ..
ئەو دەیویست خاکی تازە بدۆزێتەوە
سەرنجیم بۆ ئەوە ڕاکێشا
جوانی دەشێوێنێ ..
بەڵام بێهوودە بوو ..
ئێمە شایانی ئەوەین ؟
بەهەشتی خەیاڵی بەسەر ئەو خەراباتانەوەیە
پڕ لە منداڵیی و ستران ..
مانگی لە وێنەی خەوندا دی
وەك هەزار بە هەزاری قژی
کە لە هیچ ناچێ لە درێ نەبێ .
لە هەر کوێیەك بێ
سرووشت بەرەو ئەوێ دەچێ ..
ئا لێرەوە با هەڵدەکا و
کانیاوەکان کەزییان دەدەنە بەر با
جارێکی دی خۆشم دەوێی !

خۆشم دەوێی وەنەوزی نیوەڕۆیان !
دڵتەنگیش کۆڵگەی خۆی هەیە .
ئەمە ژیانێکی نوێیە بۆمان نووسراوەتەوە ،
لە کاتێکدا نووستووین و خەون دەبینین …
دەسا با بە ڕووی شەپۆلەکاندا بقیژێنین
وەك چۆن ڕۆژێ لە ڕۆژان هاوارمان
بە ڕووی هاوکێشە لاسەنگەکانی
نێوان وەهم و گەوهەردا کرد ..

2004\7\25

(4)
چیتە بەسەر هەموو بڵندایيە ڕەق و خاوەکان
لە شەقەی باڵ دەدەی ؟
چیت بەسەر هاتووە ؟
بۆ ئەوەی ئەو کەنارانە سەرنجت ڕابکێشن ؛
سۆزیان لێ دەبێتەوە ؟
ئەو فرمێسکانەی بە قەد بارانن
هیچیان بۆ نەماوەتەوە ، لەوەی بەدەر
هاوسەفەری هەورە کۆچەریەکان بن ..
چیت بەسەر هاتووە ڕکابەر؟
وامزانی تۆ ڕووبارێکی ،
کەناری ڕوناهی دەدۆری ..
بەڵام داخەکەم وێنەی شەرەنگ ،
بەناخمدا تێپەڕی ..
چیت لێ هاتووە؟
حەز بە ژوورە تاریکەکان دەکەیت و
ڕقت لە خۆرە !!
کەواتە ژیانی خۆش و گومڕایی و ون بوونت خۆش !!
خشتەی درۆی ڕۆژانەت خۆش !!
ڕۆژگاری تۆ بەسەرچوون
زەمەنی قسە و نیگای بەتاڵ و
خۆشەویستیت خۆش ..
کە هەرگیز ڕۆژێ لە ڕۆژان تۆی نەگەیشتوویی و
تۆی ناگەی…

2004\8\8

(5)
جوامێر له هیوا ههڵكێشرا بوو ..
شتێكى له سنگدایه ئەو پیاوه
له هاوارى سۆزێك دەكا
وڵاتى تەى كردووه ..
شوێنێكى نەدۆزیەوه
ئەو سۆزەى تێدا بەڕەڵڵا كا
ئەو پیاوه كه سوارى هەور بوو ، دەبارێ …
بڕیاریدا هاوڕێیەتى پاسەوانەكان بكات و
بچێته ناو شار.. بێهووده ..
ئەو تەنیا شایەتێك بوو
له كەنارەكانى نوورەوه هاتبوو
بەڵام دیار بوو شار نوورى نەدەویست
شار نوورى ناوێ..!
شار سۆزى ناوێ ..
ڕۆژگار چى لێ كردوون ؟
تارماییان پەسندتر بكەن ؟
وەك لاڵان له تاریكیدا بۆڵه بۆڵتانه ؟
ئەو پیاوه له هیوادا هەڵكێشراوه
هاواركه جوامێر..! هاواركه و
بارت له چەقى ڕێگاى چۆل و بەردراودا لێ بخه ..
ڕەنگه ڕێگاكان بەڕەحمتربن
لەو شارانەى تارمایى له پێشتر دەگرن !!
هاواركه .. براله..!

2004\8\15

(6)
دەبووایه به دواى ڕێگەى دیكەدا بگەڕێ ..
هەوڵێك بۆ دۆزینەوەى كەش و هەوایەكى نوێ
مەوداى پەلهاوێژ .. وێنەى هێما ،
وەك نیگەرانى ماڵئاوایى ..
ئەوان به دزیەوه دێن
ڕاپۆرتى به درۆ داپۆشراو دەنووسن
وەك دەم و چاوه دەمامكدارەكانیان دەردەكەون و
وەك سەرابیش ون دەبن ..
هیچ چەمكێك شك نابەن

بۆ دوێنێ و سبەی ..
ڕاستە دیوارەکانی دەوروبەرمان بەرزن
بەڵام پێیاندا هەڵدەگەڕێین .
دەبینی چاوە دەرپەڕیوە حەسوودەکانیش
دەمان بینن بەرز دەفڕین
هێدمە دەیانگرێ
چیرۆکی باخچە ڕەنگا و ڕەنگەکان بەم جۆرە
باوەش بە گۆرانی چیا و دۆڵاندا دەکەن ..
تا بە شنە بیانسێننەوە ..
نهێنی بێ تاوانیی تەنها بۆ مانگە ، مانگ
بێداری جاویدان ..

2005\5\22

(7)
ئەوەی درکی (پێ ناکرێ)م هەڵوێزنی
لە ڕێگای درێژ و بە کەند و کۆسپ کە ناوی تەمەنە
تۆ لە گەڵمدا بووی ..
بۆیە سەفەری ڕووە و نادیاریشم ،
وەك پیاسەیەکی ئێواران بوو ..
پێخواس بووم ، لە خۆشیدا بازم دەدا
هەستم بە تیشە بەردان نەدەکرد
کە پێیان بە خوێن دەهێنام
خەونێکمان پێ بوو
ڕووبارو چیاو باخچەی
لە تۆغیانی بەهار تێدا بوو ..
ئەو شەوەم هەر لە بیرە ،
کە پەنجەت بۆ مانگ ڕاهێشت
وەك ئەوەی بڵێی با بیکەینە ماڵی خۆمان
با وابێ خۆشەویستەکەم.. با بیکەین
لەوێ دیوارەکان بە نوور هەڵنراون
ژوورەکانیش بە نوور داپۆشراون ..
زەویش نووری لە سەر ڕاخراوە
دەرگاکان .. پەنجەرەکان.. هەمووی نوورن
بەم جۆرە نوور ڕوو لە نوور ..
بەڵام ئایا تۆ بیرت کردۆتەوە چ دەقەومێ ،
لە کاتێکدا تۆی نووریش

باوەش بەو هەموو نوورەدا دەکەی؟!
2004\8\29

(8)
لە تەوقی سەرەوە تا نووکی پێ کوژاوەتەوە
وای دێتە بەرچاو
هەنگاو بەرەو خەون .. بەرەو هیوا داوێ
بەڵام ئەو لە ڕاستیدا وێنەی چڵە ڕووتەڵەکان ..
کەس نەما بە لایدا نەڕۆیشتبێ و
جۆللانەی لێ شەتەك نەدابێ …
ئەو مارێکە لەناو زبڵ و زەڵکا و خۆی دەپارێزێ ..
با ی نێو کووچە و کۆڵانان دەبینێ
گوێ بۆ خۆرئاوای کارەبادار هەڵدەخا ..
کە ویستی بگری ، دەگری
کە ویستی پێبکەنێ پێدەکەنێ ..!
ئەو ئامێرێکە بە دەست دەڵاڵەکانەوە
قەت ڕێکەوتی خۆشەویستی نەکردووە
هیچیش لە جوگرافیاو مەوداکانی نازانێ
لەوە زیاتر پردێك دەبێ بۆ گەیشتن بە کەناری گەمە و گومڕایی ..
ئا ئەمەیە نهێنی خامۆش بوونی و
نهێنی ئەوەی ،
ڕۆژێ بگەشێتەوە ..
دووبارە پیرۆزت بێ ژیانی گومڕایی و ون بوون ..
پیرۆزە لیستی ڕۆژانەی درۆ و
بۆنی پاشەرۆ بۆگەنیەکان ..

2004\9\5

(9)
ئەمشەویش
تۆم لە خەونێکدا بینی لە خەیاڵاندا نەبوو ..
تۆم دی نەخۆش و کوژاوە بووی ..
دەست لە ملی تارامایی
لەبەر خۆوە شتێکت دەگوت
تێنەدەگەیشتم چیت دەگوت ..
کە بەرەو ڕووت دەهاتم ،
لەوە گەیشتم دەتگوت
با سەر لە نوێ دەست پێ بکەینەوە و

لە درۆیەکی دیکەدا بژین ..
ئەمە ساچمەی سۆزێك بوو
لەگەڵ ڕۆژگاردا پەرش بوون ..
چیتر گەشانەوە ئاساکەی جاران نەما …
کە بانیژەکەمی ڕووناك دەکردەوە
ئەو بانیژەیەی ڕۆژێك لە ڕۆژان
بەسەر ڕێگا نادیارەکانیدا دەڕوانی
بەڵام ئەسەف زۆری پێ نەچوو
خۆم بینی لە خەو ڕاپەڕیم
وەجدێك گرتمی
تەنیا ئەوەم بۆ مایەوە دامە پڕمەی گریان
بۆچی ئەی دەستبازی فێڵباز …!؟
لە خەونیشدا…؟؟
بۆچی ؟؟

2004\9\26

(10)
شەپۆل دادەمرکێنەوەو لێدەچنەوە
ئەوە ئەو فرمێسکانەن باخچەکانی گوناە ئاو دەدەن ..
سپێدەی لە خاچدراو
لە پشتەوەی چاوە فرمێسکاویەکاندا
چیاکانیش بەرەنگاری سەرکێشیی گەرداوان دەبنەوە
ئەو داڵانانەی باسیان دەکەی شوێنەواریان نەماوە ..
ئەو کێڵگانەی خەونت پێوە بینی ئاسەواریان نەماوە ..
زەمان زەمانی جادە و شۆستەکانە
زەمانی سەرابی گەشاوەیە لە بیابانبوونی ڕۆح و
جوگرافیای ڕێیە نەناسراوەکان ..
کە مێژوو پشتی تێ کردوون…
ئای ئەمڕۆ چەند بە دوێنێ دەچێ
خوێن گوڵ دەکا و
بێدەنگی گەڵا
کێ ئەستێرە دزراوەکانی
سەر بانیژەکەمی پەرت کردن ؟
لەو ساوە (ئاوابوون) ،
یەخەم بەرنادا …
ئەی چاوە خەواڵوە دوورەکان !

فریام کەون..!
ئەمە ڕۆژگارێکی پیرەو لەوپەڕی تینیدایە
ئەوە زەمەنی جادە و شۆستەکانە
ئەو سەرابە گەشاوەیە لە بیابانی ڕۆح دا ..
فریام کەون ئەی ئەو چاوانەی
ئاسمان ڕەنگی پێ بەخشیون ..!

2004\10\10